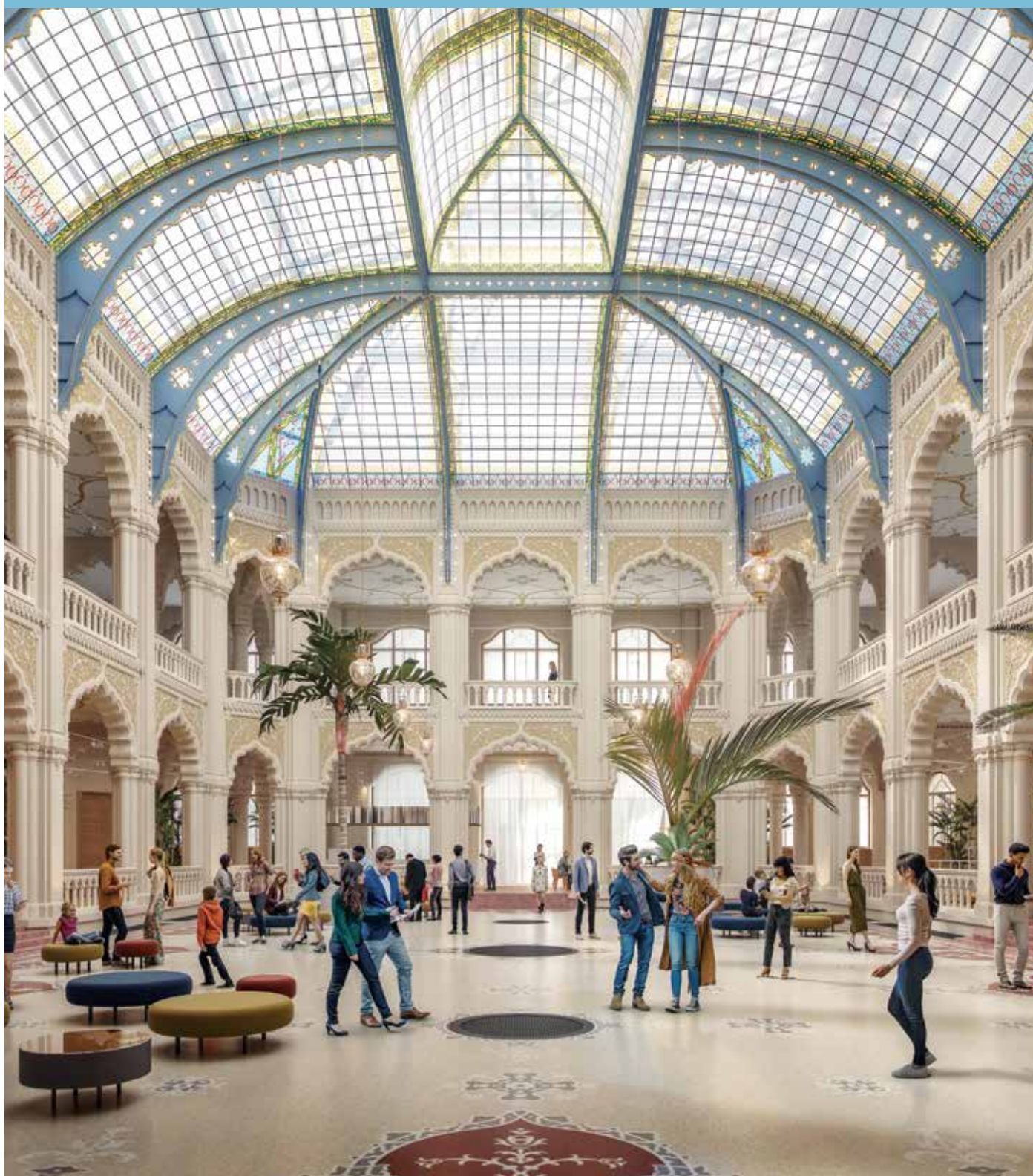

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

2019/1

TARTALOM

- 2 **Köszöntő** (*Simonffy Szilvia*)
-
- 11 **KIÁLLÍTÁSOK – MŰHELYEK**
- 3 **Célunk Közép-Európa legizgalmasabb múzeumává válni**
Az Iparművészeti Múzeum rekonstrukciója
(*Cselovszki Zoltán*)
- 12 **A mi szecesszióink**
Az Iparművészeti Múzeum állandó kiállítása
a Ráth György-villában (*Horváth Hilda*)
- 19 **Bábváriációk egy témára**
Arany János művei a bábszínpadon – kiállítás
a Petőfi Irodalmi Múzeumban (*Lovas Lilla*)
- 23 **Szövött szépség**
Kortárs Szőnyegtervezők Találkozója a Bálnában (*Götz Eszter*)
- 29 **Egy meg egy az valóban három**
Vereczkey Szilvia textilművész kiállítása
a B32 Trezor Galériában (*Wehner Tibor*)
- 34 **XXX. Őszi Kerámia Tárlat**
Kiállítás az MKISZ galériájában (*Lovag Zsuzsa*)
- 38 **Egy keramikus útja**
Kun Éva keramikusművész születésnapjára
a veregyházi Udvarház Galériában (*Kozák Csaba*)
- 43 **Design: misszió, passzió, presszió**
A 15. jubileumi Design Hét Budapest rendezvényeiről
(*Novák Piroska*)
-
- 47 **ÉRTÉKÖRZÉS**
- 47 **Emlékezés egy elfelejtett belsőépítészre**
Tóth Lajos (1932–2017) (*Mezei Gábor*)
-
- 50 **IN MEMORIAM**
- 50 **Búcsú a vas mesterétől**
Sereg György (1953–2018) kovács iparművész
(*Katona Katalin*)
-
- 52 **TÁRGYKÖZELBEN**
- 52 **Szerpentintáncosnő** – asztali villanylámpa az Iparművészeti
Múzeum gyűjteményéből (*Pandur Ildikó*)
-
- 54 **Hírek**

CONTENTS

- 2 **Editorial greeting** (*Szilvia Simonffy*)
-
- 11 **EXHIBITIONS – STUDIOS**
- 3 **'We aim to become the most exciting museum in Central Europe'**
Reconstruction of the Museum of Applied Arts Budapest
(*Zoltán Cselovszki*)
- 12 **'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'**
The permanent exhibition of the Museum of Applied Arts
in György Ráth's villa, Budapest (*Hilda Horváth*)
- 19 **Puppet variations on a theme**
János Arany's works on the puppet stage – exhibition
at the Petőfi Literary Museum, Budapest (*Lilla Lovas*)
- 23 **Woven beauty**
2nd Rug Art Fest – Meeting of contemporary rug designers
in the Bálna, Budapest (*Eszter Götz*)
- 29 **One plus one is actually three**
Textile artist Szilvia Vereczkey's exhibition
at B32 Trezor Gallery, Budapest (*Tibor Wehner*)
- 34 **30th Autumn Ceramics Show**
Exhibition in the Gallery of the Association of Hungarian
Fine and Applied Artists (MKISZ), Budapest (*Zsuzsa Lovag*)
- 38 **The way of a ceramist**
Ceramic artist Éva Kun's birthday exhibition
at Udvarház Gallery, Veregyház (*Csaba Kozák*)
- 43 **Design: Mission, passion, pressure**
About the events of the 15th Budapest Design Week
(*Piroska Novák*)
-
- 47 **SAFEGUARDING VALUES**
- 47 **Remembering a forgotten interior designer**
Lajos Tóth (1932–2017) (*Gábor Mezei*)
-
- 50 **IN MEMORIAM**
- 50 **Taking farewell of a master of the iron**
Wrought-iron artist György Sereg (1953–2018)
(*Katalin Katona*)
-
- 52 **CLOSE-UP**
- 52 **Serpentine dancer** – electric table lamp from the collection
of the Museum of Applied Arts Budapest (*Ildikó Pandur*)
-
- 54 **News**

A CÍMLAPON:

Vikár és Lukács Építész Stúdió: A megújuló budapesti
Iparművészeti Múzeum aulaterének lehetséges
berendezése (látványterv) (*Cikkünk a 3. oldalon*)

FRONT COVER:

Vikár & Lukács Architects Studio: Possible furnishing of
the aula of the reconstructed Museum of Applied Arts
Budapest (design) (*Article on page 3*)

A HÁTSÓ BORÍTÓN:

Pálmatarító díszedény talappal, katángkórótövekkel –
Ráth György gyűjteményéből. Terv és kivitelezés:
Minton and Co., Stoke-on-Trent
1898, keménycserép, levonóképes díszítéssel, edény:
37 x Ø 38,5 cm, talapzat: 52,5 x Ø 38,5 cm
(Iparművészeti Múzeum, Budapest)
Fotó: Friedrich Krisztina / Iparművészeti Múzeum,
Budapest (*Cikkünk a 12. oldalon*)

ON THE BACK COVER:

Ornamental palm-tree pot, with base and stems of wild
chicory – from György Ráth's collection
Design and execution: Minton and Co., Stoke-on-Trent
1898, hard earthenware, with transfer pictures,
pot: 37 x Ø 38,5 cm, base: 52,5 x Ø 38,5 cm
(Museum of Applied Arts, Budapest)
Photo: Krisztina Friedrich / Museum of Applied Arts,
Budapest (*Article on page 12*)

Köszöntő

A *Magyar Iparművészet* új folyamának második negyedszázadába léptünk, a huszonhatodik évfolyam első számát tartja kezében az olvasó.

A lap az újraindításának jubileuma alkalmából formailag megújult, méltó köntösben kerül az érdeklődők kezébe. A vizuális megújulással a műveknek nagyobb teret és jobb minőségű képi megjelenítést szándékozunk biztosítani, arra is törekedve, hogy szélesebb körben, de a szakmaiság határain belül maradva keltsünk érdeklődést a kortárs magyar iparművészet és designkultúra iránt a fiatalabb generációk körében is.

Az idei első számban kiemelten az Iparművészeti Múzeumra irányítjuk a figyelmet, hiszen az évekig tartó felújítás miatti bezárás okán számos kérdés vár válaszadásra, melyekre elsőként lapunkban Cselovszki Zoltán megbízott főigazgató írásából kapunk széles körű tájékoztatást, a rekonstrukció ismertetésén túl például arról, hogy miért lesz majd izgalmas élmény az új múzeumba ellátogatni. Horváth Hilda fősztályvezető, kurátor a Ráth György-villában tavaly megnyílt, az Iparművészeti Múzeum világhírű múgyűjteményét reprezentáló, *A mi szecesszióink* című állandó tárlatot mutatja be az olvasóknak, végül egy ezen a kiállításon szereplő műtárgyról olvashatnak részletes műelemzést – *Tárgyközelben* című, ebben az évben elindított új rovatunkban – Pandur Ildikó főmuzeológus, a kiállítás társrendezője jóvoltából.

Az elmúlt évben több eseményről aktuálisan, azaz a kiállítás nyitása előtti beharangozókkal és a nyitvatartás ideje alatt megjelenő ismertetésekkel is tudósítottunk, ami különösen nehéz egy csupán évi nyolc alkalommal

való megjelenés esetén, és a cikkek számát kissé megnöveltük, hogy több témáról adhassunk tájékoztatást. Terveink szerint idén is hasonlóképpen folytatjuk a munkát, szakmailag jelentős kiállításokra, életművekre, évfordulókra fókuszálva az animáció, belsőépítészet, bőrművesség, digitális művészetek, divattervezés, ipari formatervezés, kárpitművészet, kerámia- és porcelánművészet, környezettervezés, látványtervezés, ötvösség és féművesség, tervezőgrafika, textilművészet, üvegművészet területén.

Aktualitás tekintetében a *Bábváriációk egy témára. Arany János művei a bábszínpadon – kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban* című írás a március 24-ig látható *Mesés bábok – Bábos mesék* című különleges tárlatra invitálja az érdeklődőket. Összeállításunk néhány témája pedig visszatekint az őszbe, mert a programokat szemlélve úgy gondoltuk, nem hagyhatjuk szó nélkül ezeket az eseményeket csupán azért, mert a legutóbbi két tematikus szám erre nem adott lehetőséget.

Az értékes iparművészeti ismereteket közvetítő folyóirat 2019-ben is nyolcszor – március, április, május, június, július, valamint október, november és december elején – jelenik meg.

Megköszönve a támogatásokat és olvasói visszajelzéseket, kérjük, hogy továbbra is legyen a partnerünk!

SIMONFFY Szilvia
főszerkesztő

Célunk Közép-Európa legizgalmasabb múzeumává válni

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM REKONSTRUKCIÓJA

A budapesti Iparművészeti Múzeum 1872-es alapítása óta történeti helye, nemzetközi rangú gyűjteménye – amely áttekintést nyújt az egyetemes és magyar iparművészet történetéről a középkortól napjainkig – és épülete miatt a hazai és nemzetközi múzeumi élet nagy presztízsű intézménye. A magyar építészettörténet stílussteremtő alkotásaként és Lechner Ödön főműveként számontartott

Üllői úti főépület, az Iparművészeti Múzeum palotája, az évtizedek során azonban olyan súlyos károkat szenvedett, amelyek már nem teszik lehetővé sem a műtárgyak hosszú távú, műtárgyvédelmi szempontból való biztonságos bemutatását és raktározását, sem pedig a 21. századi elvárásoknak és látogatói igényeknek megfelelő múzeum és közösségi kulturális tér működtetését.

Vikár és Lukács Építész Stúdió: A megújult Iparművészeti Múzeum látványterve

Vikár & Lukács Architects Studio: Architectural design of the reconstructed Museum of Applied Arts Budapest

Az Iparművészeti Múzeum belső megújulása

Az Iparművészeti Múzeum főépületének építészeti rekonstrukciója eszköze és egyben kiindulópontja az intézmény koncepcionális megújulásának, annak a folyamatnak a katalizátora, amelynek eredményeképpen a hazai és nemzetközi múzeumi élet stratégiaileg meghatározó szereplőjévé, tudás- és élményközponttá kívánunk válni. A megújult Iparművészeti Múzeum célja, hogy Közép-Európa legizgalmasabb múzeuma legyen. Egy hely, találkozási pont, ahol a történetiség találkozik a jelennel, a régebbi technológiák a kortárs trendekkel, ahol a kutató mellett a látogató is interakcióba lép a múzeum gyűjteményével. Egy múzeum, amely reflektál a körülötte lévő világ történéseire, amely nem közömbös az aktuális társadalmi jelenségek iránt. Az Iparművészeti Múzeum a művészettörténet kutatásának olyan laboratóriumává kíván válni, amely a régebbi korok

tárgyi kultúrájának hagyományosan magas szintű kutatását kiegészíti azzal, hogy a mindenkori mában élve kapcsolatot tart a kortárs iparművészet és formatervezés művelőivel, műhelyeivel és szakmai szervezeteivel. Prezentációs, gyűjtő- és kutatóhely szeretne lenni, gyűjteményeivel és könyvtárával inspirációs forrásul szolgálva mindezen szakmák művelői számára. Értékmérővé válva tevékenységével hatni kíván a kortárs kreatívipar alakulására, valamint a közízlés formálására.

A nagyrekonstrukció kapcsán meghirdetett *Újra-érintés program* keretében célunk új viszonyt létrehozni a műtárgy és a látogató között az érzékelés, a technológia (keletkezés) és a legenda tudományos elmélyültségű kibontásával, miközben a múzeumi műkincsegyüttes transzparenssé tételével biztosítani kívánjuk a széles körű hozzáférhetőséget. Ez utóbbi célt szolgálja és készíti elő a 2016-ban elindult *Transzparencia program* elnevezésű digitalizációs projektünk: az intézményi digitalizálási stratégia keretében a teljes műtárgyállomány

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Új Hőgyes Endre utcai homlokzat (látványterv)
Vikár & Lukács Architects Studio: New façade overlooking Hőgyes Endre street (design)

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Könyvtár – részlet (látványterv)
Vikár & Lukács Architects Studio: Library – detail (design)

digitalizálása mellett olyan nyilvánosan hozzáférhető online adatbázis létrehozása, amely a gyűjteménybe tartozó műtárgyak fényképfelvételei mellett a tárgyleírásokat és a provenienciadatakat is elérhetővé, valamint kereshetővé teszi a nagyközönség számára. A *Transzparencia program* eddigi eredményei az Iparművészeti Múzeum online gyűjteményi adatbázisában, a *gyujtemeny.imm.hu*-n elérhetők. Az *Újraérintés program* keretében megfogalmazott transzparencia tehát a múzeum alaptevékenységének – hagyományosan a gyűjtés, regisztrálás, dokumentálás, tudományos vizsgálat, őrzés és bemutatás – digitális platformra való emelését jelenti. Ez a digitális léptékváltás az átláthatóság mellett esélyegyenlőséget teremt, hiszen egy bárhol és bármikor, bárki számára elérhető múzeumot hoz létre.

A megújult épület és intézmény a gyökerekhez méltó módon – világörökségi listára várományos helyszínként – magyarországi szecessziós centrummá is kíván válni. Azt kívánjuk elérni, hogy Lechner neve ugyanazt jelentse

Budapesten, mint Barcelonában Gaudíé. Szecessziós centrumként további célunk a téma nemzetközi kutatási folyamataiba is bekapcsolódni, a hazai épített és tárgyi értékeket bemutatni külföldön, a nemzetközietek pedig itthon.

Az Iparművészeti Múzeum épületének rekonstrukciója

Az Iparművészeti Múzeum teljes műemléki és modern közgyűjteményi szempontú felújítása, bővítése a 2000-es évek óta aktuális téma. Megvalósítása rendkívüli szellemi és anyagi ráfordítást igényel, hiszen az Iparművészeti Múzeum építészeti és műemlékvédelmi rekonstrukciója alapot és lehetőséget teremt arra, hogy az intézmény szerkezeti és szervezeti megújulása – ami nélkül nem biztosított az intézmény kiállítási, kutatási, gyűjteményezési és kommunikációs-marketing feladatainak a mindenkori jelen igényeihez és trendjeihez illeszkedő megvalósítása – megkezdődhet.

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Új időszaki kiállítótér (látványterv)
 Vikár & Lukács Architects Studio: New temporary exhibitions space (design)

A múzeum főépületének rekonstrukciója, amelyre 2012 óta van ismert kormányzati szándék és határozat, mára már a tényleges megvalósítás szakaszába lépett, a befejezés várható időpontja kormányzati döntés függvénye.

A 2012-ben kiírt nemzetközi építészeti tervpályázaton első díjas Vikár és Lukács Építész Stúdió és a múzeum közös feladata volt az azóta eltelt időszakban a ter-

vek kidolgozása és a megvalósítás megkezdése. Az első építési engedélyt 2013 szeptemberében adták ki, míg néhány év szünetet és vezetésváltást követően a jelenlegi engedély 2018-ban vált jogerőssé.

A rekonstrukció alapvető célja az eredeti lechneri épületnek – úgy is, mint a múzeum első számú műtárgyának – a lehetőségekhez képest legteljesebb műemléki helyre-

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Konferenciaközpont (látványterv)
 Vikár & Lukács Architects Studio: Conference centre (design)

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Új Hőgyes Endre utcai előtér (látványterv)
Vikár & Lukács Architects Studio: Vestibule on the Hőgyes Endre street side (design)

állítás, míg a Hőgyes Endre utcában, az eredetileg meg nem épült szárny helyén, egy olyan kiszolgáló kortárs épületszárny megépítése, ami egy új bejárat kialakítása mellett egyrészt lehetővé teszi a korszerű technikai berendezések elhelyezését, másrészt befejezi és teljessé teszi a múzeum alaprajzi rendszerét, biztosítva egy modern, mai múzeum létrejöttét és működését.

A főbb célok, amelyek köré a koncepció rendeződött:

A kiállítótér, így a bemutatható műtárgyak számának és méretének jelentős növelése, amire az immár körbejárható első és második emelet teljesen felszabadított tereiben, illetve részben az új, harmadik emelet helyiségeiben nyílik lehetőség.

A közönségforgalmi területek növelése, a hiányzó elemek létrehozása, így a shop, a kávézó, a ruhatár és a közönségforgalmi vízhelyiségek célszerű kialakítása, továbbá egy új, időszakos kiállítótér és konferenciaterem létrehozása az aulater alatt a kis udvar alsó szintjének beépítésével, az első emeleti tetőterasz visszaállítása, a belső udvar újrafogalmazása és a közforgalom számára történő megnyitása.

A múzeumlátogatók útvonalának – a belépéstől a távozásig – áttekinthető és egyértelmű meghatározása, keresztezés és a többszöri belépés kényszere nélkül. Az aulater differenciált használatának biztosítása.

A múzeumi osztályok célszerű újrafogalmazása, a háttér és kiszolgáló terek megfelelő kialakítása, az igaz-

gatás, a hivatali és kutatási zóna, valamint az oktatás, a könyvtár és adattár, továbbá a restaurátor-műhelyek megfelelő színvonalú, egymással és a múzeummal is jó funkcionális kapcsolatban történő elhelyezése.

A működést segítő területek célszerű és hatékony elhelyezése. Ideértve a gépkocsitároló, a raktárak, a manipulációs terek, az üzemelés és fenntartás helyiségeit, továbbá a biztonsági központ, az őrség, a konyhaüzem, valamint a gépészet tereit.

Az épület eredeti szerkezeteinek, díszítőelemeinek felújítása, megóvása, az elpusztult, de rekonstruálható díszítések, üvegek, padló- és falburkolatok ismételt elkészítése, az új részek 21. századi, a lechneri minőséggel azonos kialakítása.

A tervek felülvizsgálata 2016–2018

A felülvizsgálat során az alapvető célok megtartása mellett új szempontokat érvényesítettünk, így az épület fizikai és szellemi átláthatósága, transzparenciája erősödött, miközben a múzeum működése a korábbiakhoz képest kisebb direkt kiállítási területtel számol, a differenciáltabb használat és működés mellett. Az épület Hőgyes Endre utcai megjelenésére vonatkozó kormányhatározat végrehajtására kerül, ami Lechner eredeti terveiben szereplő megjelenést ír elő – a hátsó bejárat front átalakítása mellett.

A tervben bekövetkezett legfontosabb változtatásokat a következőképpen foglalhatjuk össze: az aulatér használata átalakul, közösségi térré válik, galériája magába foglalja a büfé-kávézó, a shop és a könyvesbolt funkcióit is. A változtatások eredményeképpen nyitottabbá, differenciáltabbá válik az épület közlekedési rendszere; egy mozgólépcső és további liftek, a Hőgyes Endre utcában egy új előcsarnok és reprezentatív lépcsősor beépítésére

kerül sor. A teljes földszint jegy nélkül látogatható közösségi térré alakul, ehhez kapcsolódóan felértékelődik a múzeumpedagógia szerepe, és új helyre kerülnek a kreatív műhelyként működő laborok. A második emeleti kiállítótér funkciója kibővül, ott a későbbi igényeknek megfelelően látványraktár és múzeumi osztályi funkció elhelyezésére is lehetőség nyílik. A kiállítóterek összenyithatósága mindkét szinten bővül, ezzel párhuzamosan az

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Múzeumpedagógiai tér (látványterv)
Vikár & Lukács Architects Studio: Museum education space (design)

Vikár és Lukács Építész Stúdió: LAB – kreatív műhelyek (látványterv)
Vikár & Lukács Architects Studio: LAB – creative workshops (design)

új szárny harmadik emeletét irodai funkciók foglalják el. Az időközben kibővült restaurátori kutatások és koncepciók alapján megerősödött, és lehetővé vált – elsősorban az aulatérben és környékén – az eredetit közelítő állapot restaurálása, illetve rekonstrukciójának tervezése.

A rekonstrukciós munkák megkezdése – a zárvatartás évei

Az Üllői úti főépület 2017. szeptember 3-i bezárásával megkezdődtek a rekonstrukciós munkálatok. Jelenleg az a nagyszabású műtárgylogisztikai projekt van folyamatban, amelynek során a múzeum teljes gyűjteményét ideiglenes raktárakba költöztetik, ezzel párhuzamosan pedig a homlokzatokon megindultak a műemlékvédelmi kivitelezési munkák.

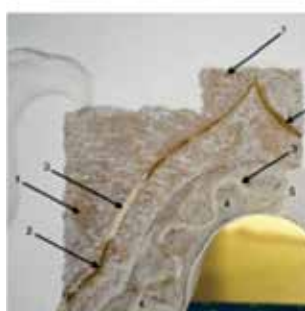
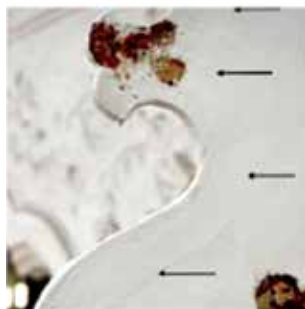
Az Iparművészeti Múzeum azonban a bezárás évei alatt sem kívánja megszakítani a kapcsolatot a hazai és külföldi múzeumlátogatókkal, valamint a múzeumi szakmával. Ennek a célkitűzésnek a jegyében nyitott újra a múzeum szecessziós gyűjteményét bemutató kiál-

lításával 2018. szeptember 13-án a Városligeti fasorban található Ráth György-villa, valamint ennek szellemében dolgozunk a Nagytétényi Kastély megújításán is. A Ráth György-villa új állandó kiállítása csaknem 600 műtárgyat mutat be, köztük olyan – kifejezetten erre a tárlatra restaurált – darabokat is, amelyek mindeddig állapotuk miatt nem szerepelhettek kiállításon. A villa a múzeum szecessziós gyűjteményének csúcscarabjain kívül a háromhavonta megújuló, a történeti és a kortárs tematika váltakozására épülő időszak kiállításával kívánja bevonzani a különféle korok és témák iránt érdeklődő közönséget. A Ráth György-villa és a tervek szerint a közeljövőben megújuló Nagytétényi Kastély a főépület zárvatartása alatt tárlatvezetések, előadások, workshopok, műhelylátogatások és múzeumpedagógiai foglalkozások, valamint szakmai programok kiemelt helyszínéül szolgál.

Az Iparművészeti Múzeum kifejezett szándéka, hogy a rekonstrukció évei alatt is szakmai programok, konferenciák szervezésével a hazai és nemzetközi tudományos élet aktív szereplője tudjon maradni. A nonstop jelenlét fenntartása érdekében folyamatos az együttműködés

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Aulatér – részlet (látványterv)
Vikár & Lukács Architects Studio: Aula – detail (design)

^ Restaurátori feltárások
Restoration finds

◁ Díszítőfestéseken és burkolaton megtalált színek
Colours found on ornamental paintings and facing

Vikár és Lukács Építész Stúdió: Díszítőfestés-rekonstrukció a galériatérben – munkaközi állapot

Vikár & Lukács Architects Studio: Reconstruction of the ornamental painting in the gallery space – interim stage

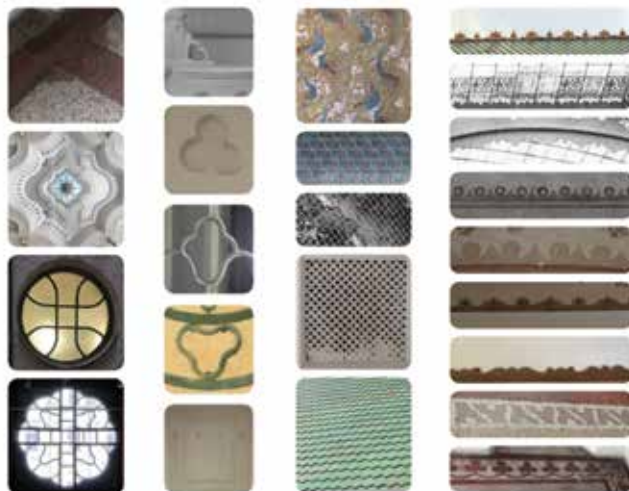
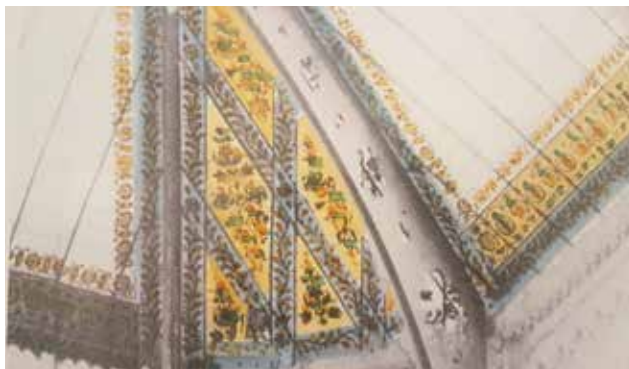
a hazai és a külföldi múzeumokkal. Az Iparművészeti Múzeum kölcsönzések és közös kiállítások szervezésével, továbbá külső kiállítóhelyek megkeresésével igyekszik gyűjteményének minél nagyobb százalékát láthatóvá tenni. A partneri együttműködés jegyében valósult meg például 2018-ban a Műcsarnokban megrendezett *Kozma Klasszik – A Budapesti Műhely és Kozma Lajos* című kiállítás, vagy a 2016 és 2018 között Japánban turnézó *Herend Porcelain from Hungary / Herendi porcelánok Magyarországról* című utazó kiállításunk.

Vikár és Lukács Építész Stúdió:

Az üvegtető díszítőfestésének rekonstrukciója – aulater

Vikár & Lukács Architects Studio:

Reconstruction of the decorative painting on the glass roof – aula

Eredeti formák, textúrák, sorminták

Original forms, textures, linear patterns

A jövőben is csatlakozni kívánunk olyan nemzetközi projektekhez, amelyek a műtárgyanyag innovatív bemutatása mellett szakmai fórumokként is működnek. Utóbbira sikeres példa *A szecessziós örökség védelme és népszerűsítése a Duna menti régióban (DTP 1-1-467-2.2)* elnevezésű projekt, amelynek célja, hogy felhívja a figyelmet a régió egyedülálló szecessziós örökségére, és egyúttal szakszerű megőrzésének fontosságára. Az Európai Unió által támogatott projekt lehetőséget biztosít az intézménynek, hogy a témában konferenciákat, workshopokat szervezzen a hazai és nemzetközi kutatók, restaurátorok meghívásával. 2018-ban az Iparművészeti Múzeum csatlakozott egy másik uniós projekthez is, amely a nagy európai múzeumok bevonásával új, múzeumi környezetben használható technikai eszközök fejlesztését tűzte ki célul. Az új felbontási technológiának köszönhetően az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből kiválasztott műtárgyak gigapixel méretben váltak nagyíthatóvá, ezáltal korábban nem látott részletek tárultak fel a közönség előtt.

A zárvatartás éve alatt is folytatni kívánjuk a múzeum digitalizálási projektjét, továbbá erősíteni tervezzük az online jelenlétet. Célunk, hogy az Iparművészeti Múzeum kiállításairól, programjairól, szakmai tevékenységéről részletes információt kapjanak a honlapot látogatók, valamint a közösségi médiában minket követő érdeklődők.

CSELOVSZKI Zoltán

az Iparművészeti Múzeum megbízott főigazgatója

A cikk képanyagát az Iparművészeti Múzeum bocsátotta rendelkezésünkre.

A mi szecesszióink

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA A RÁTH GYÖRGY-VILLÁBAN

2017. szeptember 3-án bezárt az Iparművészeti Múzeum, az épület nagyrekonstrukciós munkálatai miatt. A renoválás ideje alatt az intézmény azonban nemcsak virtuálisan, hanem műtárgyakkal is jelen akar lenni a művészeti életben: a filiákban, a Ráth György-villában és a Nagytétényi Kastélyban rendezett kiállításokkal.

Ráth Györgynek (1828–1905), az Iparművészeti Múzeum első főigazgatójának, a kor kiemelkedő polgári műgyűjtőjének a villájában (Városligeti fasor 12.) 2018. szeptember 13-án a múzeum közkedvelt szecessziós műtárgyaiból nyílt kiállítás, *A mi szecesszióink* címmel.

A mi szecesszióink című kiállítás, brit terem | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, British room
Ráth György-villa, Budapest, 2018–

Fotó: Urbán Jonatán / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecesszióink című kiállítás, francia terem | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, French room
Fotó: Urbán Jonatán / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecessziónk, mert a nagyrekonstrukció idejére kivonulunk (a latin *secessio* szó kivonulást jelent) az Iparművészeti Múzeumból, és filiánkban, a Ráth György-villában állítunk ki.

A mi szecessziónk, mert az Iparművészeti Múzeum gyűjteményének egyik legnagyszerűbb együttesét, a szecessziós kollekciót mutatjuk be világhírű műtárgyakkal.

A mi szecessziónk, mert új megközelítéssel, a 21. századi ember szemszögéből prezentáljuk a szecessziót, érzékeltetve a mi viszonyulásunkat az utolsó egyetemes stílushoz.

A szecessziós kollekcióból több ízben láthatott kiemelkedő gyűjteményegységeket, főműveket a múzeum közönsége. Csenkey Évának, a Kerámia- és Üveggyűjtemény nyugalmazott főmuzeológusának köszönhető, hogy 1985-től rendezett Zsolnay-kiállításain hangsúlyos szerepet kapott a szecesszió, és külföldön ismét felfedezték a világhírű pécsi márkát. Az 1996-ban megnyílt *Szecesszió – a 20. század hajnala* című kiállítás nemzetek szerint sorakoztatta fel a tárgyakat. 2006-tól a múzeum bezárásáig volt látogatható a *Gyűjtők és kincsek* című tárlat, amely az egykori donátorok, gyűjtők, múzeumi vásárlások szerint csoportosítva a szecessziós remekműveket is bemutatta. A kiállítások sorából kiemelkedik a Tiffany és Gallé művészetét prezentáló (*Tiffany és Gallé – A szecesszió üvegművészete*, 2007), továbbá a Rómában is vendégszerepelt két kiállítás, amely a szecesszió mestereire helyezte a hangsúlyt, és elsősorban a hasonló irányzatok, törekvések mentén térképezte fel a gyűjtemény tárgyait (*A szecesszió mesterei az Iparművészeti Múzeumban*, illetve *Tiffany, Gallé és a szecesszió mesterei*, Musei Capitolini, Róma, mindkettő 2013).

A mi szecessziónk című kiállításnak két fő vezérelve van. Az egyik, hogy további lépést tettünk a távlati cél, a Ráth György-villa és a benne volt hajdani gyűjtemény teljes rekonstrukciója felé. A Városligeti fasorban lévő villa 1901-től Ráth György tulajdona volt, ahol több mint ezerdarabos műgyűjteményét elhelyezte (festmények, antik és egyiptomi régiségek, bútorok, ötvösművek, porcelánok, keleti tárgyak, szőnyegek, faragványok, könyvek etc.). Műgyűjteménye, mint az Iparművészeti Múzeum elidegeníthetetlen része, látogatható múzeumként szolgált 1906-tól a második világháborúig. Az 1950-es években a műtárgyakat szétszortották az országos múzeumok között, ám a kollekció tárgyai 80-90 százalékban ma is megvannak az intézményekben.

Ezúttal két enteriőrt rekonstruáltunk az egykori világból. A már 1998-ban restaurált és akkor megnyitott, most pedig ismét felújított emeleti historizáló ebédlő mellett az egyik legattraktívabb helyiség, a képtár rekonstrukciójára került sor. Ez a terem remek példája

a korabeli magyar polgári otthonok eklektikus enteriőrjeinek, ahol olykor helyet kapott egy-egy szecessziós műtárgy is – mint például itt Walter Crane díszedénye – kitűnő itáliai és németalföldi festmények, valamint különféle berendezési tárgyak mellett. Ráth gyűjteményében kortárs művészek alkotásai is voltak, és igazgatósága idején (1881–1896) kerültek be az első szecessziós művek az Iparművészeti Múzeum állományába.

A kiállítás másik fontos irányelve az egyetemes és magyar szecessziós művészet együttes és újszerű bemutatása. Maga az épület, a Városligeti fasori Ráth-villa szecessziós belső terei (előtér, hall, lépcsőfeljáró) kitűnő hangulatot teremtenek, keretet adnak a tárlatnak.

René Auguste ROZET: Csillár villanyra. Kivitelezés: Gagneau et Cie, Párizs
René Auguste ROZET: Electric chandelier. Manufacturer: Gagneau et Cie, Paris
1900, öntött bronz, aranyozott, részben rekonstruált opalizáló üvegdíszek:
Wölfinger Barnabás, 120 x Ø 57 cm

Fotó: Ferencz Attila / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecesszióink című kiállítás, szecessziós fogadószoba | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, salon in Art Nouveau style

Fotó: Soltészné Haranghy Ágnes / Iparművészeti Múzeum, Budapest

Ráth György műgyűjteményének egykori otthon-szerű berendezése meghatározta a szecessziós tárgyak kiállításának módját, azaz az egyes szobák enteriőrjellegű berendezését a földszinti termekben. A szecessziós terekben pár korabeli festmény is látható, ám a fő hangsúly az iparművészeti tárgyakon van.

Az előcsarnokban a Ráth-villa halljának megmaradt bútorait állítjuk ki, továbbá válogatást adunk Ráth szecessziós és keleti rekeszzománc tárgyaiból.

A földszinten – a képtáron kívül – öt szecessziós stílusú berendezett szoba fogadja a látogatót. A Városligeti fasor felőli fronton három teremben mutatjuk be az egyetemes szecesszió három markáns irányát: a brit (ezen belül a glasgow-i művészet), az osztrák (bécsi) és a francia (párizsi, nancyi) szecessziót.

A kert felől, a képtár mellett, két magyar szecessziós együttes kapott helyet: egy polgári ebédlő és egy fogadószoba-berendezés. Az ebédlőben és a fogadószobában igyekszünk az egykori életet, életstílust, szokásokat is közel hozni a látogatókhoz a különféle tárgytípusokon keresztül.

Ráth szellemiségéhez hűen a villában a régmúlt és a jelen alkotásai ismét együtt vannak jelen, hiszen e

két utóbb említett enteriőrben két kortárs üvegművész (Pattantyús Gergely és Smetana Ágnes) szecesszió ihlette művei szintén helyet kaptak.

Az emeleti folyosón bemutatjuk a szecesszió újításait, az igazi innovációt: az újra felfedezett anyagokat elsősorban a fémművességben, és a különleges technikai eljárásokat az üveg-, a kerámia- és porcelánművészetben. A legnagyobb mesterek, műhelyek szerepelnek itt: többek között a francia üvegművészek (Gallé, Daum fivérek), az amerikai Tiffany, a kevésbé ismert dán és svéd tervezők, természetesen a Zsolnay-gyár páratlan darabjai, Lalique ékszerei, valamint a magyar zománcművészet remekei. A tárgyak az Iparművészeti Múzeum elegáns régi, felújított vitrinjeiben kaptak helyet, tulajdonképpen megelőlegezve azt az elképzelést, hogy a múzeum rekonstrukciója után a főépület látványraktáraiban hasonló módon bemutatva minél több tárgy szerepelhessen.

Egy kisebb emeleti helyiségben a keleti művészet ihlető erejét villantjuk fel. Megcsillogtatjuk a szecesszió extravagáns oldalát is, Carlo Bugatti bútorai révén. Olyan keleti tárgyakat is kiállítunk, amelyek analógiái inspirálhatták bravúros művészetét.

A mi szecesszióink című kiállítás, szecessziós ebédlő | 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, dining room in Art Nouveau style
Fotó: Kovács Dávid / Iparművészeti Múzeum, Budapest

Az emeleten külön teremben sorakoztatjuk fel azokat a tárgyakat, amelyek a magyar szecesszió sajátosságait, nemzeti, népi ihletésű formavilágát szemléltetik. Az erdélyi gyökerek éppúgy felfedezhetők a gödöllői művésztelep alapító mesterei (Körösfői-Kriesch Aladár, Nagy Sándor), mint a Fiatalok (Kós Károly, Kozma Lajos), illetőleg Toroczkai Wigand Ede művészetében. Zárásként a szecesszió, posztzecesszió két markáns egyéniségének, Maróti (Rintel) Gézának és Kozma Lajosnak az életművét ajánljuk a látogatók figyelmébe.

A kiállításon szereplő csaknem 600 műtárgy az iparművészet minden ágát képviseli, kiegészítve festményekkel és Ráth György gyűjteményének különféle darabjaival. Mindez több intézmény – Szépművészeti Múzeum, Magyar Nemzeti Galéria, Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum – összefogásával, műtárgykölcsönzésével, valamint a Kogart és egy magángyűjtő támogatásával valósulhatott meg.

Több tárgy első alkalommal szerepel tárlaton. Né-

hány kitűnő darab (köztük Gallé-váza, Minton díszedény) restaurálására a kiállítás kapcsán került sor. Különösen fenomenálisak a csillárok, amelyek közül az osztrák pálmafa-csillár a romjaiból újjult meg, a francia Gagneau csillár pedig az 1900. évi világkiállítás óta nem szerepelt még teljes pompájában.

A látvány megkomponálója, a vizuális élmény tervezője Somlai Tibor belsőépítész volt, s vele együtt dolgozott a kiállítás grafíkusa, a tapéták, a szőnyegek és a kiállítást kísérő tárgymutató füzet tervezője, Katona

Klára iparművész. A tapéták és szőnyegek mintájához az ihletet egy-egy múzeumi tárgy adta, ám ezúttal a legyártott szőnyegeken a látogató nyugodtan végigsétálhat, mintha vendégségbe jött volna a villába. És akár le is ülhet az ebédlőben, a Somlai Tibor tervezte kerek ülőkére, s megpihenhet, olvasgathat az emeleti folyosón, ahol az asztaloknál gyermekek játszhatnak a korabeli játékok reprintjeivel.

A célunk az volt, hogy bensőséges, minden érzékszervünkre ható élményt nyújtsunk. A látvány mellett ezt

szolgálják a hanghatások, a háttérzene, sőt a múzeumpedagógia szempontjainak megfelelően a tapintható tárgyak sora, valamint az öltözőszoba, ahol néhány régi darabot fel is lehet próbálni. A látványt nem zavarják feliratok, a termekre vonatkozó összefoglaló tájékoztató szövegek

A mi szecessziókn című kiállítás, részlet a francia teremből. Az előtérben Raoul François Larche: Asztali villanylámpa – Loïe Fuller táncosnő alakjával. Kivitelezés: Siot-Decauville, Párizs
 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, detail of the French room. In front: Raoul François Larche: Electric table lamp – with the figure of dancer Loïe Fuller. Manufacturer: Siot-Decauville, Paris
 1900 körül, öntött bronz, aranyozott, 46 cm x Ø 26 cm
 Fotó: Urbán Jonatán / Iparművészeti Múzeum, Budapest

A mi szecessziókn című kiállítás, a szecessziós fogadószobában Smetana Ágnes üvegművész munkái
 'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, works by glass artist Ágnes Smetana in the Art Nouveau salon
 Fotó: Soltészné Haranghy Ágnes / Iparművészeti Múzeum, Budapest

a falakon olvashatók, míg a tárgyfeliratokról külön füzet jelent meg, melyben a művek azonosítását fényképek segítik. A kiállításához összesen három gazdagon illusztrált kiadvány készült, mindegyik magyar és angol nyelven: az említett tárgymutató mellett tudományos ismeretterjesztő könyv tanulmányokkal, tárgyismertetésekkel, valamint egy múzeumpedagógiai foglalkoztató kiadvány.

Az emeleten két termet időszaki tárlatok rendezésére tartunk fenn, ahol negyedévente váltakoznak a kiállítások. Évente két alkalommal történeti, két alkalommal pedig kortárs műveket láthat a nagyközönség. A villa megnyitásakor az Artista Stúdió mutatkozott be, 2018. december 18-án pedig francia–magyar éremkiállítás nyílt. Az emeleti folyosón lebonyolíthatók az időszaki kiállítások megnyitói, vagy más kisebb kulturális rendezvények.

A Ráth György-villa célja, hogy bekapcsolódjék a főváros kulturális vérkeringésébe, részt vegyen a nagy múzeumi rendezvényeken, és aktív múzeumpedagógiai munkával megszólítsa a látogatók minden korosztályát.

HORVÁTH Hilda
 művészettörténész, a kiállítás kurátora

Carlo BUGATTI: Sarokszék – dolgozószoba berendezésének része
 Carlo BUGATTI: Corner seat – detail of the furnishing of a study
 1895 körül, diófa, pergamen, vörösréz, csont- és ónberakás, 71x66x66 cm
 Fotó: Áment Gellért / Iparművészeti Múzeum, Budapest

(A mi szecessziókn. A Ráth György-villa állandó kiállítása, Budapest, 2018. szeptember 13-tól. A kiállítás társrendezője Pandur Ildikó, főmunkatárs: Balla Gabriella)

Larche asztali villanylámpájáról bővebben lásd cikkünket az 52. oldalon.

Bábvariációk egy témára

ARANY JÁNOS MŰVEI A BÁBSZÍNPADON – KIÁLLÍTÁS A PETŐFI IRODALMI MÚZEUMBAN

Az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet (OSZMI) Bábtára *Mesés bábok – bábos mesék. Arany János művei és a bábtechnikák* címmel rendezett kiállítást a Petőfi Irodalmi Múzeumban (PIM). A kettős témájú tárlaton Arany János művein keresztül nem csupán a bábtípusokat, hanem a magyar bábtörténet jeles alkotóit is megismerhetjük.

A bábkészítés komplex tevékenység, sok ember munkája előzi meg azt a pillanatot, amikor a báb a színpadra lép. Régen az előadók maguk készítették el bábjaikat, melyeket elzárva őriztek, a titkok, fortélyok és egyéni megoldások apáról fiúra szálltak. A kiállított bábkollekciók között is találkozhatunk ilyenekkel, például *A Fülemile* című marionettjáték bábjaival.

Pálcás báb és gapitok a *Mesés bábok – bábos mesék. Arany János művei és a bábtechnikák* című kiállításon

A rod puppet and gapits in the exhibition 'Fabulous Puppets – Puppetish Fables. Works of János Arany and puppetry techniques'

Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2018–2019

Fotó: Gál Csaba / Petőfi Irodalmi Múzeum

RÉV István Árpád: Vitéz fehér lovon, mechanikus rúdbáb (Toldi, rendezte: Rév István Árpád, Nemzeti Bábszínház, 1941)

István Árpád RÉV: Knight on a white horse. Mechanical rod puppet (Toldi, director: István Árpád Rév, National Puppet Theatre, 1941)

1939, fa, textil, fém, faragott, festett, varrott, a báb magassága: 64 cm

Fotó: Szebeni-Szabó Róbert / PIM – Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet

MATYI Ágota: Hátsó mozgatószű bábfigurák (A Jókai ördöge, rendezte: Sramó Gábor, Miskolci Csodamalom Bábszínház, 2007)

Ágota MATYI: Bunraku/nape rod puppets (The Devil of Jókai, director: Gábor Sramó, Miskolc Csodamalom Puppet Theatre, 2007)

2007, papír, textil, fa, kasírozott, festett, varrott, a bábok magassága: 76–98 cm

Fotó: Gál Csaba / Petőfi Irodalmi Múzeum

Az előadást az 1930-as évek elején hozták létre, de alkotóinak, a vásári mutatóványos Korngut-Kemény dinasztíának a gyökerei a 19. századra nyúlnak vissza. A bábokat id. Kemény Henrik készítette hársfából. Fia, ifj. Kemény Henrik visszaemlékezéseiből ismerjük munkamódszerét: „*A Papa tervezéseit nem tudom visszaidézni, a fejében megálmodott figurákat nem rajzolta le. Kevés vonallal megjelenítette, de faragás közben folyamatosan alakította. Szinte azonnal fába faragta az alakjait.*”²¹ Az így készült bábvázat alapján kezdték el a próbákat, de Péter és Pál figurái csak a szövegterjedés végére öltöttek formát.

A vásári bábjátékosok mellett a 20. század elején több képzőművész alkotótevékenysége is a bábművészetben teljesedett ki. A munkáikkal a kiállításon is szereplő Büky Bélát, Rév István Árpádot és társaikat a művészi bábjáték útörőinek tartjuk, munkásságuk új fejezetet nyitott a magyar bábozás történetében. A tárlat másik főleműléje Büky Béla nevéhez kötődik, aki az 1920-as évektől foglalkozott árny-, majd az 1930-as évektől kesztyűstechnikával. *A füleműle* szoborszerű kesztyűsbábait maga faragta, és egyszerű, stilizált öltözetet adott rájuk. Előadásait, figuráit aprólékosan,

előre kidolgozta, alkotófolyamatában a megrajzolás, a tervezőszakasz elsőbbséget élvezett. Báb- és árnyjátékait mozgó szőnyegekhez, freskókhoz hasonlította, mindig képzőművészeti hatásokra törekedett. Az 1970-es években mutatta be *A walesi bárdok* című árnyjátékát. Az előadás dramaturgiája tudatosan játszott a ballada és az árnyszínház műfajában rejlő művészi és technikai lehetőségekkel: a sűrített, egyszerű fekete-fehér világot drámai vörös lángok emésztették el.

Rév István Árpád az első állandó társulattal és épülettel rendelkező bábszínház, a Nemzeti Bábszínház alapítója és igazgatója volt. Színháza 1941-ben Arany János talán legismertebb művével, a *Toldival* nyitotta meg kapuit. Előadásaiban a mechanikus rúdbáb, szabadalmaztatott bábtechnikáját használta. Ebben a báb típusban egy manipulálható fejszerkezet ötvöződik a klasszikus kesztyűsbáb technikájával, így a báb a fej realisztikus mozgása mellett gyors és lendületes maradt. Állandó, húszfős bábársulattal dolgozott, típusfigurái jelenetként, előadásokként kaptak új arcfestést, parókát, jelmezt. Rév István Árpád színháza a korlátlás és a bábszínházi nyelv megváltozása miatt báb történeti zárvány maradt.

BORÁROS Szilárd: Pálcsás bábfigurák és díszletek (Rózsa és Ibolya, rendezte: Kovács Géza, Budapest Bábszínház, 2012)

Szilárd BORÁROS: Rod puppet figures and scenery (Rose and Violet, director: Géza Kovács, Budapest Puppet Theatre, 2012)

2012, papír, textil, fa, kasírozott, festett, varrott, a bábok magassága: 90 cm

Fotó: Gál Csaba / Petőfi Irodalmi Múzeum

A modern bábjátás szétválasztotta a tervező és a készítő személyét. A bábfigura napjainkban számtalan művésszel (tervező, rendező, bábkészítő, színész) találkozhat, mielőtt elnyeri végső formáját – a tervtől az előadásig hosszú az út. A mai bábtervezők a művészi bábjátást elindító képzőművészek nyomdokaiban járnak. A tárlaton két 21. századi kollekciót is láthatunk. 2007-ben a Miskolci Csodamalom Bábszínház, majd 2009-ben a pécsi Bóbita Bábszínház mutatta be Sramó Gábor rendezésében *A Jókai ördöge* című pórregét. Az előadás látványvilágát Matyi Ágota jegyzi, aki a Magyar Képzőművészeti Egyetem látványtervező szakán báb-, díszlet- és jelmeztervezőként végzett. A bábjátékban a vizualitás meghatározóbb, mint más színházi műfajokban: a báb stilizált, körülhatárolt, egyértelmű karakter. Matyi Ágota figurái kasírozott hősök, rögtön kitalálhatjuk, hogy ki kicsoda, ha pedig valakit megszáll az ördög, akkor jön a színpadi varázslat...

A másik kortárs és egyben a kiállításon szereplő legújabb alkotást, a *Rózsa és Ibolya* című produkciót 2012-ben a Budapest Bábszínház tűzte műsorára. Kovács Géza rendező mellett Boráros Szilárd tervező dolgozott, aki a prágai Művészetek Akadémiáján (DAMU: Akademie múzických umění v Praze Divadelní fakulta) tanulta ki a bábos szakmát. Boráros Szilárd a kollektív alkotásban, az alkotók közötti párbeszédben hisz.

A bábok alapanyagát mindig az adott darab eszméjéhez választja ki. A *Rózsa és Ibolya* bábjaiban és díszleteiben megjelenő növényi motívumok és színvilág alapján jól elkülöníthető a viszály középpontjában álló földi és a tündérvilág: a rózsaaablakok kék-pirosa és a burjánzó természetfeletti zöld és lila.

A PIM – OSZMI Bábtára Arany János műveit új szemszögből mutatja be: a bábszínházi adaptációkon keresztül az ismert irodalmi művekkel a vizualitás oldaláról ismerkedhetnek meg a látogatók. A kiállítás másik megközelítésében a különböző bábok anatómiája kerül előtérbe. A bábos variációk mellett egy interaktív szoba is helyet kapott a tárlatban, ahol a bábtechnikákat ki lehet próbálni.

LOVAS Lilla

muzeológus, a kiállítás egyik kurátora

(*Mesés bábok – bábos mesék. Arany János művei és a bábtechnikák. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest, 2018. szeptember 7. – 2019. március 24. Kurátorok: Lovas Lilla és Simándi Katalin. Látványterv: Mihalkov György*)

1. Kemény Henrik: *Életem a bábjáték bölcsőtől a sírig. Egy vásári bábjátékos, komédiás önarcképe*. Lejegyezte: Láposi Terka. Korngut-Kemény Alapítvány, Debrecen, 2012, 98.

Szövött szépség

KORTÁRS SZŐNYEGTERVEZŐK TALÁLKOZÓJA A BÁLNÁBAN

Mosonszolnoki Ifjúságért Hagyományőrző Egyesület – Retextil Alapítvány (Kocsis Angéla programvezető): Faluszőnyeg
 'For the Youth' Tradition Preserving Group of Mosonszolnok – Retextil Foundation (programme leader: Angéla Kocsis): Village carpet
Háztartási textilmaradék, egyedi hurkolás, 300x400 cm
 Fotó: Réthey-Prikkel Tamás

2018 októberében a Bálna Budapest ezer négyzetméteres Makett termében nagyszabású kiállításon mutatta be friss munkáit majdnem 60 kortárs magyar szőnyegtervező. Ritka alkalom, de nem egyedüli, hiszen a Rug Art Fest már egy évvel korábban jelentkezett első kiállításával, és rögtön nagy sikert aratott: 2017-ben két hét alatt mintegy kétezer látogató nézte végig, mit gondolnak a hazai tervezőművészek – akkor még 33 kiállító – a szőnyeg szerepéről és lehetőségeiről a 21. század elején. Maga a kezdeményezés, a szőnyegtervezők új kollekcióinak együttes, országos körű bemutatása döntő lépést jelent a szakmában, hiszen egy újabb alkotói közösség szerveződését mutatja, amelyik a maga területét mint önálló lehetőségekkel bíró kortárs művészeti ágat viszi a közönség elé.

A 2018. évi bemutatkozással egyértelművé vált, hogy a szőnyegtervezők képesek olyan szakmai összefogásra, amely népszerűsíti az általuk művelt tervezőművészetet és közel tudja hozni a befogadókhoz annak értékeit. A szőnyegtervezés ritkán jut önálló fórumhoz; rendszerint a bútortrendek kiegészítő elemeként vagy egy-egy ismert tervező kollekciójaként tud megjelenni. A 2017-ben összeállt művészcsapat, a Szőnyegtervezők Társasága (SZETT) azonban ennél jóval markánsabb koncepciót fogalmazott meg: az évente megrendezett Rug Art Fest kiállításokkal szeretnék elérni, hogy a hazai közönség és a magyar tervezők egymásra találjanak, az egyedi tervezésű szőnyegek piachoz jussanak, és ezzel párhuzamosan az egykor világszínvonalú magyar textiliparnak ez a szegmense is virágzásnak induljon.

VÁNDOR Krisztina: Blend I., szőnyeg | Krisztina VÁNDOR: Blend I. Carpet | Egyedileg tervezett vetőszálas gyapjúfonal, szövés, 200x250 cm
Fotó: Réthey-Prikkel Tamás

A folyamat, ha lassan is, de az utóbbi években már elindult, erre utal néhány megerősödött szőnyeg- vagy alapanyaggyártó műhely térnyerése, amelyek közül három (az Art-Kelim, a Multifelt Factory, a Hungarpet) szintén bemutatkozott a 2018-as kiállításon. Jelentős szerepet vállalt a művészeti ág népszerűsítésében a SZETT által 2017-ben alapított kitüntetés, az Aranyvilla díj is, aminek két kategóriájában szakmai zsűri, illetve a közönség szavazata választja ki a kiállítás legjobbnak ítélt alkotásait. A fesztivál és a díj együtt már eléri a nagyközönség ingerküszöbét a médián keresztül, és közvetíti az üzenetet: létezik, él és virul a magyar szőnyegtervezés, ideje körülnézni, mi újat tud kínálni az otthonok, irodai terek, szállodák, éttermek, középületek berendezéséhez, milyen nemzetközi trendeket fogalmaz újra a maga hagyományait megőrizve, milyen anyagokkal, textúrákkal dolgozik, és általában milyen világot, milyen értékrendet, a személyesség és az aktualitás, az „itt és most” mely témáit jeleníti meg.

Aki ellátogatott a kiállításra, annak kivételes élményben volt része. A teljes üvegfelületével Dunára és a városra néző, egyedi adottságú kiállítótér padozatából finoman kiemelve, valamint a falakon és az ablakosztások előtti térben függve mindenütt szőnyegek, textilek sorakoztak, amelyek a nekik jutott néhány négyzetméteren derűs, otthonos mikrovilágot hoztak létre – látványos és tapintható, egyszerre több érzékkel megközelíthető, befogadható, felfedezésre váró közeget. Együtt pedig meggyőzően bizonyították, hogy egy tér számára a textil a örömet, nyugalmat, színt, életet jelenthet, letompítja a világ zaját,

lágítja a kemény felületek hatását, és olyan élményeket, érzéki, érzelmi és mentális tapasztalatokat képes látvánnyá formálni, amelyek emberivé alakítják a legridegebb tereket is. Az évezredek át névtelen mesterek által továbbított kézművestudás, a szőnyegkészítés ősi tradíciói ugyanúgy életre keltek az összképben, mint a 20. században autonómiát nyert textilművészet legújabb irányzatai. Ráadásul a szőnyegek társaságában megjelenő kisbútorok, illetve azok a lakberendezési tárgyak, amelyek átvették és továbbgondolták a szőnyegszövés technikáit, egészen új perspektívába helyezték a hagyományos műfajt. A szőnyegek mellett, azokhoz szorosan kapcsolódva ugyanis a párnákon, takarókon, ülőbútorokon, lámpatesteken, térelválasztókon, falképeken és hangszigetelő paneleken át a kabátokig egy sor társzművészet is felvonult, jelezve, hogy a szövés, hurkolás, nemezelés technikái, a szőnyegkészítés alapanyagai és eszközei egyéb területeken is fókuszba kerülhetnek.

A hosszára nyúlt bevezető után végre itt az ideje elmerülni az anyagok, színek, felületek, minták, technikák sokféleségében, hiszen a Rug Art Fest nem csupán a tervezőket fogta össze, hanem a szőnyegkészítés legváltozatosabb módjait is. A bemutatott alkotások közül ki kell emelni Szirják Edit majdnem monokróm szürke tónusokban tartott, plasztikus gyapjúszőnyegét, Tóth Livia szubjektív térképet ábrázoló, a szövés mellett kézi csomózást is alkalmazó különleges munkáját, Lőrincz V. Gabi digitális nyomattal készített sorozatát, amely északi tájak elmosódó színfoltjait komponálta szőnyeggé; Tóth-Pócs Judit flitteres kanalas sorozatát, Lőrincz

VESZPRÉMI Lili: Scattered, szőnyeg. Gyártó: Art-Kelim | Lili VESZPRÉMI: Scattered. Carpet. Manufacturer: Art-Kelim | Gyapjú, szövés, 130x200 cm
Fotó: Réthey-Prikkel Tamás

TÓTH Lívía: „A föld marad”, szőnyeg | Lívía TÓTH: 'The Earth Remains'. Carpet | Gyapjú, egyedi vegyes technika, 165x223 cm
Fotó: Réthey-Prikkel Tamás

ALBERT Virág – PONGRÁCZ Farkas (Blum & Wolf): Japart kollekció, hangszigetelő panelek, lámpák
Virág ALBERT – Farkas PONGRÁCZ (Blum & Wolf): Japart collection, sound-proof panels, lamps
Rétegelt lemez, kórisfa, gyapjúfilc, hajtogatás
Fotó: Réthey-Prikkel Tamás

Lili Hanna gyapjúból és kenderből hurkolt körszőnyeget, vagy Tóth Dominika filcdarabokból gyönyörű ritmusokban csomózott-hajtogatott felületeit. Utóbbihoz kapcsolható Zachar Viktória szintén filcelemekből képzett, egyedi felületstruktúrát mutató szőnyege is. A hagyományos szőnyegszövési eljárások sem hiányoztak: Kamocsay Judit gyönyörű erdélyi festékes kilimszőnyege és Veszprémi Lili modern felfogású kelimje – utóbbit az Art-Kelim gyártotta – vagy Regős Anna hajtogatott, színátmenetes len faliképei a tárlat kedvencei közé tartoztak; Regős Anna nyerte el az Aranyvilla szakmai díját. Ugyanakkor az innovatív felület- és formaképzés is fontos szerepet kapott, idetartozott Horváth Ildikó filckorongokból kialakított, szellemes térelválasztója, Kalácska Zsanett gyapjúfilcből komponált falburkolata, amelyet az organikus formák szabályos rendszerei nyomán alkotott; valamint Albert Virág és Pongrácz Farkas minimalista, japán ihletésű, filcből hajtogatott lámpacsaládja, amely a dekonstruktivista építészetből ismert folding irányzatát hozza be a kortárs designba. Kovács Móni fémszálat és pamutot egyesítő, különleges fényhatásokkal játszó kifinomult kompozíciói az Aranyvilla közönségdíját nyerték el.

Önálló egységet alkottak azok a munkák, amelyek újrahasznosított anyagok felhasználásával készültek. A legtöbb invenciót Pirók Irén fémelemeket felfűző falszőnyegei, Huszár Katalin szitaszövetbe olvasztott szívósálakból készült térelválasztói, Kalácska Zsanett programozható fényinstallációja, Pataki Tibor papírszőnyege, Temesi Apol ipari filcet felhasználó akusztikus falburkolata, illetve Kocsis Angéla és a Mosonszolenoki Ifjúságért Hagyományörző Egyesület háztartási textilhulladékokból a Retextil Alapítvány segítségével komponált falutérképe hozta, amit Mosonszolenok falu lakói közösen készítettek. Izgalmas munka Péter Ágnes krómaccélból és gyapjúból ötvözött, handtuft eljárással és csiszolással készített dekorációja és Róbert Vanda többféle anyagból nemezelt kabátja is. A kiállított munkák mindegyikében a textil maximálisan befogadónak bizonyult. Volt, ahol háttérfelületként fogta össze a beépített anyagok által hozott új minőséget, másutt éppen fordítva, a szőnyegszövés technikáját adta tovább olyan matériáknak, amelyek korábban távol álltak attól. Az eredmény azt sejteti, hogy az újrahasznosítás mind az alapanyagok, mind a különféle technikák együttes alkalmazása terén

LŐRINCZ V. Gabi: Pearl I., padlószőnyeg | Gabi V. LŐRINCZ: Pearl I. Floor carpet | Műszál, print, 200x300 cm

Fotó: Réthey-Prikkel Tamás

2. Rug Art Fest című kiállítás (részlet) | 2nd Rug Art Fest. Exhibition view | Bálna, Budapest, 2018
Fotó: Lőrincz Jonatán

nagy változásokat hozhat a szőnyegtervezésben, amire érdemes figyelmet fordítani.

A kiállításon nem csupán a szövött, hurkolt, hímzett vagy nemezelt felületek kaptak szerepet, hanem maguk a felületeket készítő eszközök is. A SZETT pályázatot hirdetett innovatív, 21. századi technikákon alapuló textilkészítő kézműveseszközök tervezésére, amelyek egyszerűen használhatók, tárolhatók, szállíthatók és szétszerelhetők. Ennek eredményeit a kiállítás közönsége láthatta, sőt ki is próbálhatta; így fonhatott Ament Éva rózsza alakú zsinórfonóján, szőhetett Lőrincz V. Gabi rétegelt lemezből készített, állítható szövőeszközén, Lévai József telefontok-szővőjén, Lőrincz Jonatán többfunkciós szövő-fonó-hurkoló kollekcióján, vagy a Guzsalyas Műhely körszővő eszközén. Maguk a tervezőművészek is vállalták a kísérletezést: a Rug Art Lab – a SZETT szakmai programja – keretében, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) támogatásával a fesztiválra nem csupán szőnyeget, hanem három új, egyedi tervezésű fonalkülönlegességet valósítottak meg, ezeket a Hungarpet gyártotta le, a kiállított szőnyegek közül néhány ezekből a fonalakkal készült. Ilyen együttműködésre a tervezők és a gyártók között hosszú évtizedek óta nem volt példa Magyarországon.

Nem elírás a kiállítás nevében a fesztivál szó, mivel az eseményt folyamatos programok egészítették ki. A szervezők művészeti szakközépiskolák csapatait is bevonták, így Budapestről és Pécsről több fiatal alkotócsapat mutatkozhatott be a professzionális tervezők mellett. A közönség a kiállítás ideje alatt találkozhatott a tervezőkkel és az iskolai csoportokkal

érkezett leendő művészekkel is, és a nyitvatartás ideje alatt csoportos múzeumpedagógiai foglalkozásokat tartottak, hogy az óvodásoktól a gimnazistákig minden fiatal korosztály saját tapasztalatot is szerezhessen a szövésről, hurkolásról, nemezelésről. A workshopokon szövött körsálak születtek, a gyermekfoglalkozások az alapanyagoktól a gyártásig, az egyedi textilek tervezéséig végigkövették a szőnyegkészítés fázisait. Igazi játszóházzá alakult a kiállításnak egy-egy része. A kiállított munkák mellett ott szerepelt még Réthey-Prikkel Tamás fotóművész sorozata, amelyet négy szőnyegyártó üzemben készített, ezek történetéről és az utóbbi években elért eredményeiről Lőrincz Dorottya interjúi számoltak be, amelyek a kiállítótér oszlopait körbevéve az installáció részei lettek.

Nagy lendülettel indult, és a folytatásra is képes volt a Rug Art Fest immár másodszor megrendezett nagyszabású szőnyegkiállítása. Azáltal, hogy évről évre egyre több tervezőt tud bevonni, és sokféle érdeklődésű, életkorú és ízlésű közönséget szólít meg, a további siker is borítékolható. Olyan modellt mutat fel, amely a jelenlegi művészeti szcénában jól alkalmazható, és remény szerint képes lesz egy művészeti ágat – amelynek nemzetközi mezőnyén már jól látszik a kézművestudás újabb felértékelődése – itthon is új életre keltetni.

GÖTZ Eszter
újságíró, műkritikus

(2. Rug Art Fest, Kortárs Szőnyegtervezők Találkozója. Bálna Budapest, 2018. október 8–22.)

Egy meg egy az valóban három

VERECZKEY SZILVIA TEXTILMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA A B32 TREZOR GALÉRIÁBAN

A magyar kollázs 20. századi történetét áttekintő 2004-es, a győri Városi Művészeti Múzeumban rendezett kiállításon és a tárlatot kísérő katalógusban elsősorban festők, grafikusok és szobrászok alkotásai szerepeltek, és csak elvétve jelentek meg a műfajhatárokat átlépő, a hagyományos fogalomhasználattal iparművészeknek, vagy textilművészeknek nevezett-minősített alkotók – így Solti Gizella, Szenes Zsuzsa, Szilvitzy Margit és Vajda Mária – művei. Nem tudható, miért mellőzték a rendezők az 1980-as évek első fele óta munkáival fellépő, a kollázs technikát, illetve -alkotóelvet műveiben következetesen alkalmazó Vereczkey Szilvia Ferenczy Noémi-díjas textilművész kompozícióit, hiszen mint Dévényi István művészettörténész egyik rendhagyó, 1998-ban megfogalmazott definíció sora is tanúsítja, e művésznak mind az autonóm, mind az alkalmazott ágazatban készített kompozíciói tudatosan, programszerűen komponált kollázsok. „A kollázs ragasztás – a kollázs kifejezés – a kollázs technika – a kollázs műfaj – a kollázs kompozíció – a kollázs felfedezés – a kollázs módszer – a kollázs nyelv – a kollázs lehetőség – a kollázs valóság – a kollázs álom – a kollázs politika – a kollázs elv – a kollázs metafora – a kollázs szabadság – a kollázs művészet – a kollázs gondolkodási mód – a kollázs élmény – a kollázs újítás – a kollázs hagyomány – a kollázs restség – a kollázs kép – a kollázs tárgy – a kollázs esemény [...]”¹ – olvasható Dévényi István kollázs-interpretációjában, s Vereczkey Szilvia művei esetében e gazdag fogalmi tárházból leginkább a kollázst mint kifejezést, mint módszert, mint metaforát és mint gondolkodási módot értelmezhetjük. Lehet, hogy azért kerültek el a kiállítás rendezőinek és a katalógusban közölt tanulmányok szerzőinek figyelmét a Vereczkey

VERECZKEY Szilvia: Függőben, avagy finom elmozdulások, autonóm textil (üvegrúd: Köblitz Birgit üvegművész)

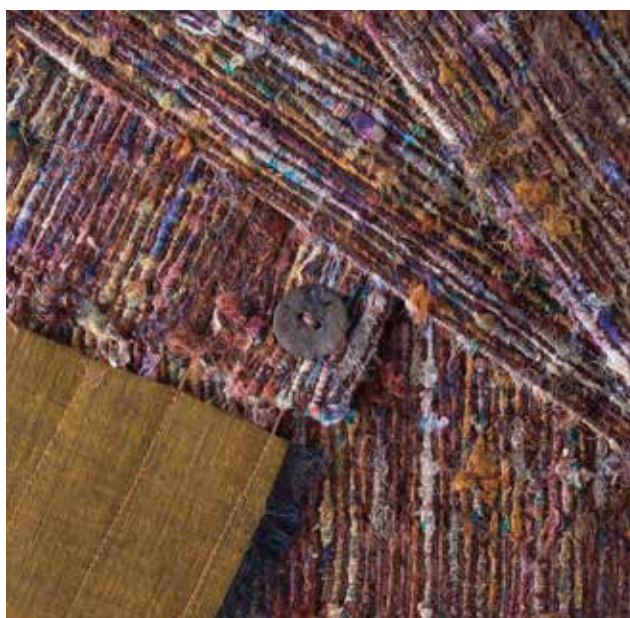
Szilvia VERECZKEY: Pending, or Subtle shifts. Autonomous textile (glass rod: glass artist Birgit Köblitz)

2018, hernyóselyem szálak, multicolor szálak, fémszálak, egyéni technika, kézi és gépi varrás, 198x115 cm

Fotó: M. Fodor Éva

VERECZKEY Szilvia: Függőben, avagy finom elmozdulások, autonóm textil (részlet) | Szilvia VERECZKEY: Pending, or Subtle shifts. Autonomous textile (detail)
Fotó: M. Fodor Éva

VERECZKEY Szilvia: Egy kis ősz, stóla (részlet)
Szilvia VERECZKEY: A little autumn. Stole (detail)
2018, vadselyem, hernyóselyem organza, hernyóselyem santung, egyéni technika, gépi varrás, a teljes méret: 210x55 cm
Fotó: M. Fodor Éva

Szilvia által tervezett és kivitelezett textilkollázsok, mert – a papírt és a textilt ötvöző, valamint a talált fémtárgyakat és szerves, természetes anyagokat feldolgozó ékszerművek mellett – alkotásaiban nem a művészeti ágazattól, a kézműves-textil alkotóterületétől idegen anyagokat dolgoz fel, hanem eredendően csakis textiliákat, amelyeket azonos szerepű kollázselemekként rendhagyó módon társít, kapcsol össze, formál át, bont fel, roncsol, illeszt a kompozícióba. Műveiben, művein a textil a textillel kapcsolódik, egyesül kollázssá: vagyis a textil faliképek és az öltözkékiegészítők valójában olyan egynemű, de sok összetevős textilek, amelyek az anyaghasználat, az alkotómódszer, a technika, a sok kis, eltérő jellegű elemből, részletből való építkezés más és más módszere – és nemkülönben a szellemiség – révén egyértelműen a kollázsok izgalmas világába kalauzolják a művek szemlélőit és alkalmazóit.

A közelmúlt néhány évében, a 2010-es évek során készült alkotásokból válogatott kollekcióban ezúttal két textil faliképet, számos új öltözkékiegészítőt – elsősorban stólát – és megannyi formabontó

VERECZKEY Szilvia: Ezüst fű, autonóm textil | Szilvia VERECZKEY: Silver grass. Autonomous textile
2010, hernyóselyem-metál szövet, hernyóselyem santung, moherszálak, egyéni technika, kézi és gépi varrás, 210x200 cm
Fotó: M. Fodor Éva

ékszerkompozíciót tárt közönség elé Vereczkey Szilvia. Mint a művész 2015-ben, a budapesti Vigadó Galériában, Bárd Johanna tervezőgrafikussal közösen rendezett kiállítása alkalmával megfogalmazhattuk, alkotásai mindenkor elvont nyelvezetű, esetenként geometrikus jellegű rendszerbe foglalt, konstruktív motívumokkal hangsúlyozott, az anyagok sajátos tulajdonságait feltáró, a materiák különleges szépségeit csillogtató kompozíciók, amelyek a szövédékszerű szerkezetet, a textúrát és a felületet, a faktúrát faggatják és hangsúlyozzák az eredeti, a műbe adaptált textilnemű felhasználásával és átformálásával. A nagy, hol a festőiségek színességében tobzódó, hol a visszafogott szürkék semlegességébe burkolózó anyagkavalkádban általában egy rejtett, vagy a kompozíción láthatóan megjelenő geometriai váz, szerkezet teremt rendet, és az ezáltal vezérelt mezők, az ismétlődő, egymást váltó formavariánsok hálózatába ágyazódnak a szabott, varrott, tépett, vágott, gyűrt, csomózott, áttört, borzolt, rétegzett textilelemek, amelyek egyszer térbeli – illetve domborművű –, máskor síkszerű alakításúak, és felületi meg-, illetve kidolgozottságuk is rendkívül változatos. Egységes, zárt, és a szálak százait megjelenítő, nyitott anyagmezők váltakoznak egymással, szervezik azt a képi ritmust, amelyben a színeknek és a fonalak által megrajzolódó vonalnak, a foltsiluetteknek a művek hatásvilágát determináló szerepük van.

VERECZKEY Szilvia: Szürkék feketével és fehérrel, stóla (részlet)
 Szilvia VERECZKEY: Greys with black and white. Stole (detail)
 2018, hernyóselyem muszlin, viszkóz, effektfonal, gumiszalag, egyéni technika, gépi varrás, a teljes méret: 220x50 cm
 Fotó: M. Fodor Éva

Egy-egy pillanatra elvonatkoztatva az anyag-szerkezettől és az anyagfelülettől – a textúrától és a faktúrától – tulajdonképpen absztrakt festményekként és grafikákként is szemlélhetnénk ezeket a műveket, amelyek a hallatlan összetett, gazdag koloritból, a fantasztikus, elvont motívumokból szervezett formarendből bontakoztatják ki intenzív, az anyagszerűségből eredeztethető hatásvilágukat. Mindent áthat a finomság, az érzékenység, elkápráztató a megismételhetetlenség, az alkotói szándékok és a művek alkotóelemei által megtestesülő véletlenek összhangjának egyedisége. Minden újabb mű egy újabb kísérlet, vallja a művész, s mi, szemlélők levonhatjuk a konzekvenciát: ezek a kísérletek beteljesített kísérletek.

A 2015-ben megjelent, a Vereczkey-munkásság legfontosabb műveit összegyűjtő és remekbe szabott műtárgyfotókkal bemutató albumban olvasható a művész hitvallása: *„Szeretem az egyszerű, letisztult geometrikus formákat és az egymásba kapcsolódó, finoman elmosódó felületeket. Az izgalmas, rajzos részleteket legtöbbször nyugodt, tiszta felülettel egészítem ki. Kihasznlom az anyagok áttetszőségét, rétegezem a textileket, így a különböző színek összeadódnak. A finom, selymesen fénylő, illetve matt anyagokat ütköztetem a karakteresen eltérő durvább, rusztikusabb textillekkel, s alkalmanként kombinálom festett papírokkal is. Az anyagok tépését, a gépi varrást, valamint a sokszoros gépi varrást kompozíciós elemként használok. Ezekkel a technikákkal új struktúrát teremtek.”*²² Ez a szakszerű leírás – elvégre Vereczkey Szilvia nemcsak alkotó textilművész, hanem a textilművészet tanára is – akár pontos kalauzunk is lehetne a művek mélyebb elemzéséhez, a technikai megvalósítás analizálásához, a művek hatásvilágát indukáló eszközök és módszerek meghatározásához, a varázslatos formagazdagság jelenségének megközelítéséhez. Ám így csupán a mesterség, a csinálás, a készítés titkai tárulnának fel, azonban a különös szépségek művekbe foglalásának alkotói rejtélyei, szándékai és indítékai nem. Miként azt a textilkollázsokkal oly harmonikus összhangban megformált-összeállított különleges, rusztikus ékszerek, függők, nyakékek és karkötők is tanúsítják – amelyeket akár autonóm plasztikákként is szemlélhetünk –, Vereczkey Szilvia alkotásainak világa – a körülvevő világ egyre aggasztóbb jelenségeire reflektálván – nem a tiszta, nem az elandalító, nem a felhőtlen szépségek auráját vonja maga köré és sugározza, hanem inkább valamifajta veszélyeztetett, megsebzett, megbomlott, furcsa szépségét. A nehezen megtalálható vagy elvesző rendben, a teljességben és a felbomlásban, az ellentétekben, a feszültségekben, az

VERECZKEY Szilvia *Frissek és szeretettek* című kiállítása (részlet) | Szilvia VERECZKEY: 'Fresh and Loved Ones'. Exhibition view
B32 Trezor Galéria, Budapest, 2018–2019

Fotó: Fejér János

VERECZKEY Szilvia: *Csontos III., nyakék* | Szilvia VERECZKEY: *Boney III. Necklet*
2011, intarziás achát, csont, fém, kókuszrost, bőrszínór, egyéni technika, 20x12 cm

Fotó: M. Fodor Éva

anyagütközésekben és -kiegyenlítődésekben testet öltő különös, érzékiségekkel átitatott, fájdalmas szépség avatja autentikus, korszerű művekké Vereczkey Szilvia immár negyedik évtizede, roppant következetesen épülő életművének eme legújabb textilkollázsait, amelyek befogadása, értelmezése és átérzése során ismét meggyőződhetünk a művészi kollázstörvény mélységesen mély igazságtartalmáról: megcáfолhatatlan, hogy egy meg egy az valóban három.

WEHNER Tibor
 művészettörténész

(Vereczkey Szilvia *Frissek és szeretettek* *című kiállítása. B32 Trezor Galéria, Budapest, 2018. december 6. – 2019. január 11.)*

1. Dévényi István: A kollázs. In: *Magyar kollázs. A magyar kollázs/montázs történetéből 1910–2004*. Kiáll. kat. Magyar Festők Társasága – Városi Művészeti Múzeum Képtára, Győr, 2004, 4.

2. Vereczkey Szilvia: Autonóm textilek. In: *Vereczkey Szilvia*. Szerk. Marótiné Herczeg Ibolya. Budapest, 2015, 17.

XXX.

Őszi Kerámia Tárlat

KIÁLLÍTÁS AZ MKISZ GALÉRIÁJÁBAN

A keramikusok – dicséretes módon – évente megrendezett kiállításának helyszíne ezúttal is a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének (MKISZ) két kiállítóterme volt, ahová 40 művész hozta el legújabb alkotásait. Az évről évre részt vevő művészek mellett örömmel állapíthattuk meg a fiatalok számának növekedését.

A kiállítótérhez alkalmazkodva a művészek többnyire kisebb méretű munkákat mutattak be Lőrincz Győző kivételével, aki 2017. évi Gádor-díjasként külön teremrészt kapott kamarakiállítása számára. Lőrincz szereti több nézőpontból körüljárni témáit, ezért készít sorozatokat. Most három sorozatból – *Torony*, *Kerámia-kertészet* és *Vázatitok* – állított ki néhány darabot. Legszebbek a finoman női alakokat sejtető, hibátlan formájú hatalmas vázák, amelyeknek több helyen áttört felületébe fehér lapocskákból összeállított enteriőröket épített be.

A korábbiakhoz képest meglehetősen sok edényt láttunk olyan művészekről is, akik eddig másfajta művekkel jelentkeztek. Babos Pálma finom felületű porcelánpoharai mellett kitűntek Jáger Margit hajszálvékony porcelánból készült, szinte áttetsző kék-fehér csészéi, bizonyítva, hogy a sokoldalú művész ezt a technikát is magas színvonalon műveli. Szépek Bartha István foltos mázzal díszített vázái és Rabie M. Hadie kívül rusztikus, belsejükben ragyogó mázzal ellátott edényei. Szabó Kinga transzparens ólommázás vázáját plasztikus szarvasfigurával díszítette.

A fiatalok között elsőként kell említeni Herter Katalint, aki a 2018-as Vásárhelyi Kerámia Szimpóziumon rengeteg munkájával tűnt ki, s ezen a kiállításon is csaknem 20 darabban szerepelt. Finom színezésű, üvegszerű mázakkal bevont, egymáshoz illeszkedő porcelántáljai mellett egész sor kisebb, aszimmetrikus edénye bizo-

nyítja, hogy tehetsége jelentős munkabírással párosul. Izgalmasak Kis Virág edényei, különösen a *Tollas készlet*, amelynek darabjait sötétbarna matt felületen fényes, illetve fényes felületen matt tollakkal díszítette. Új technikát alkalmaz Horváth Lotti, aki betonba ágyazta porceláncsészéjét és foltos mázas tálját.

LŐRINCZ Győző: Vázatitok II. | Győző LŐRINCZ: Vase secret II
2018, kerámia, felrakott, mázazott, magasság: 82 cm
Fotó: Borsódy Eszter

BARTHA István: Váza | István BARTHA: Vase | 2018, AB porcelán, korongozott, cink-oxidos kristálymáz, magasság: 24 cm

Fotó: Bartha István

Valójában nem edények, de váza formájú plastikák Borsódy Eszter és B. Urbán Teréz részben korongolt, részben kézzel formált művei. Urbán Teréz emellett még egy nagyon finom, változatos felületű *Határvonal* című falképet is bemutatott. Ugyancsak a mázas és a nyers, illetve matt felületek együttes játékával hatnak Somogyi Sándor *Tájgeometria* című, kis méretű, páros falképei.

Idegen anyagokkal kombinálta a kerámiát Hőgye Katalin a *Don Quijote* című, rozsdásvas talapzatra állított, szabálytalanul megformált fehér körgallérból kiemelkedő fekete portréjában, melynek tragikumát

vörös vércseppek is hangsúlyozzák. Nagyon érdekes Fúró Bernadett hat különböző nagyságú, összetartozó falképe, földszínű mázas felületükön futó féregjáratokban igazi mohával.

A plastikák közt igazi örömkeltő látvány Segesdi Bori *Kórusa*, amely fekete kockára állított 3 x 3 fényes arany gömb kitátott szájakkal. A csillogó gömbfelületek sokféleképpen tükrözik környezetüket, ezáltal arcvonásokat sejtetve életre keltik a kórus fejecskéit.

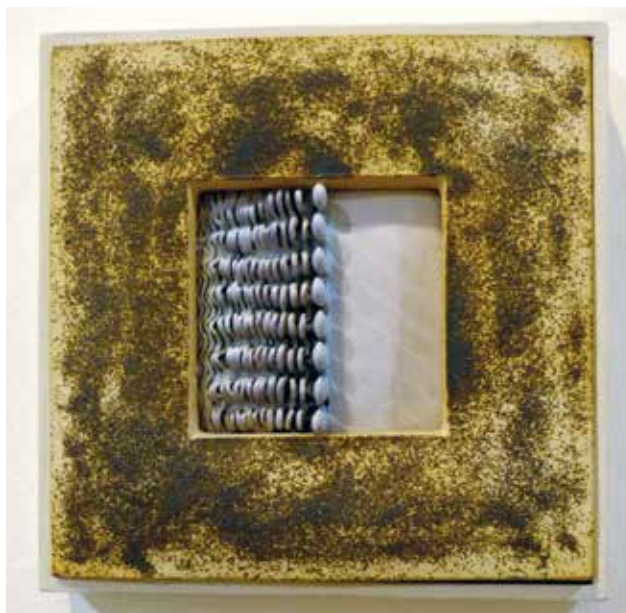
Korábbi munkáik sorát folytatva, mégis újat és szépet alkotva mutatkoztak be az érettebb korosztály

FÜRÓ Bernadett: Semmi-minden I–II. | Bernadett FÜRÓ: Nothing–Everything I–II | 2018, kerámia, mázazott, moha, 20x18 cm és 20x34 cm
Fotó: Fűrő Bernadett

művészei. Krajtsovits Margit ezúttal zenei témát választott három nagyon finom felületű, elvont ábrázolású *Zene zöldben: Moderato, Allegro, Andante* című falképéhez. P. Benkő Ilona *Kimozdulás* című plasztikájával hű maradt a természeti formákat sajátosan idéző, egyéni látásmódjával gazdagított stílusához. Minya Máriától és Pannonhalmi Zsuzsától sem az első faliplasztikákat láttuk, de Minya egyre oldottabb formákkal, Pannonhalmi pedig erőteljesebb plaszticitással, részletgazdagabban alkotta meg a most bemutatott porcelán falképeket. Csemán Ilona a *Tűz, Víz, Föld* című munkájában három, általa kidolgozott, jellegzetes, kevert anyagú kis oszlopra állította a címben jelölt elemek szimbólumait. Kun Éva rakus égetésű nagy tálja, a *Magányos kert* gyönyörű színeivel, sejtelmes hangulatával illeszkedik mestere életművébe. Pusztai Ágoston absztrakt *Charon*-figurájának és Borsódy László klasszikus megformálású férfinak szépségét az irizáló fémmáz is kiemeli. Szemereki Teréz elvont témájú falikorongjait geometrikus mintájuk, a fényes és matt mázak játéka teszi igen hatásossá. Szávoszt Katalin az utóbbi évekre jellemző, nyers agyagból hullámosra hajlított zászlóira festette apró emberi és geometrikus figuráit. Kutak Adrien *Nyitott tér* című faliplasztikája jól tükrözi a művész áradó, kimeríthetetlen és derűs alkotókedvét. Sövegjártó Mária ezúttal absztrakt formákkal fejezte ki *Találkozások* című két kis falképének mondanivalóját. Szabán György többedik kutyafiguráját láttuk a kiállításon, ezúttal rakuzott változatban. Tóth Magdolna Sára, aki régebben nagy méretű plasztikákat készített, az utóbbi időben áttért

az egészen kis méretekre. Két kis játékbábú alakú, *Kulcslyuk* című figurájának bekarcolt rajza mintha ki- és betekintést engedne, az egyikben tájat látunk emberekkel és épületekkel, a másikon párhuzamos emberi profilokat. Schéffer Anna plasztikáján a bezárt madarat egy, a börtöne tetején álló fűtyülő madár hívogatja. Zakar József faliplasztikáján viszont üresen állnak a zöld agyagrudakból összeállított cellák. F. Orosz Sára kis fehér figurája, *Sisyphos* viszont már felért terhével a magas fekete hegyre, és M. Kiss Katalin kinyílt kagylója is megszülte gyöngyét.

B. URBÁN Teréz: Határvonal | Teréz B. URBÁN: Borderline 2018, kerámia, festett, részben mázazott, 28x28 cm
Fotó: Borsódy Eszter

PANNONHALMI Zsuzsa: Olvasás I–III. | Zsuzsa PANNONHALMI: Thaw I–III | 2018, porcelán, mázazott, egyenként 30x30 cm

Fotó: Gál István János

Több összetartozó darabból áll G. Heller Zsuzsa *Tenger emlékei I–V.* című műve, kisebb-nagyobb zárt kagylóra emlékeztető, szép felületű mázas plasztikája. Farkas Gabriella *Space Structures* címmel négy munkát állított ki: egy-egy fekete samottalapra különböző számú, sokoldalú prizmából épített fel halmokat. Szűcs Zsuzsanna *A hét teher, ami a lelket nyomasztja* című sötétbarna falképén id. Pieter Bruegel rézmetszetei nyomán készült sok kis domborműves figurával ábrázolja a terheket.

A kollégák szavazatai alapján 2018-ban Tóvölgyi Katalin nyerte el a nagyon megérdemelt Gádor-díjat. Közel egy évvel ezelőtt volt nagy kiállítása a Józsefvárosi Galériában, ahol nagyon gazdag, változatos művek sorát

mutatta be. Az Őszi Kerámia Tárlaton két faliplasztikáját láthattuk *Lépcsők* és *Fuvallat* címmel. Az utóbbin még feltűnik a régebbi munkáin sokszor ábrázolt, de itt kevésbé hangsúlyozott emberi profil; a *Lépcsők* viszont már távolabbról jelzi a művész univerzum-vízióját. A falkép a rétegek színeivel és egyre könnyedebbé váló formáival érzékelteti a bennünket körülvevő és éltető természetet.

LOVAG Zsuzsa
régész-muzeológus

SEGESDI Bori: Kórus | Bori SEGESDI: Choir
2018, porcelán, öntött, fekete és arany máz, magasság: 17 cm

Fotó: Borsódy Eszter

TÓVÖLGYI Katalin: Fuvallat (balra) és Lépcsők

Katalin TÓVÖLGYI: Whiff (left) and Stairs

2018, porcelán, kézzel formált, mázazott, magasság: 33 cm; kerámia, kézzel formált, festett, magasság: 42 cm

Fotó: Borsódy Eszter

(XXX. Őszi Kerámia Tárlat. Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége kiállítóhelye – Andrássy úti Galéria, Budapest, 2018. november 10. – december 2. A kiállítást rendezte: Urbán Ágnes)

Egy keramikus útja

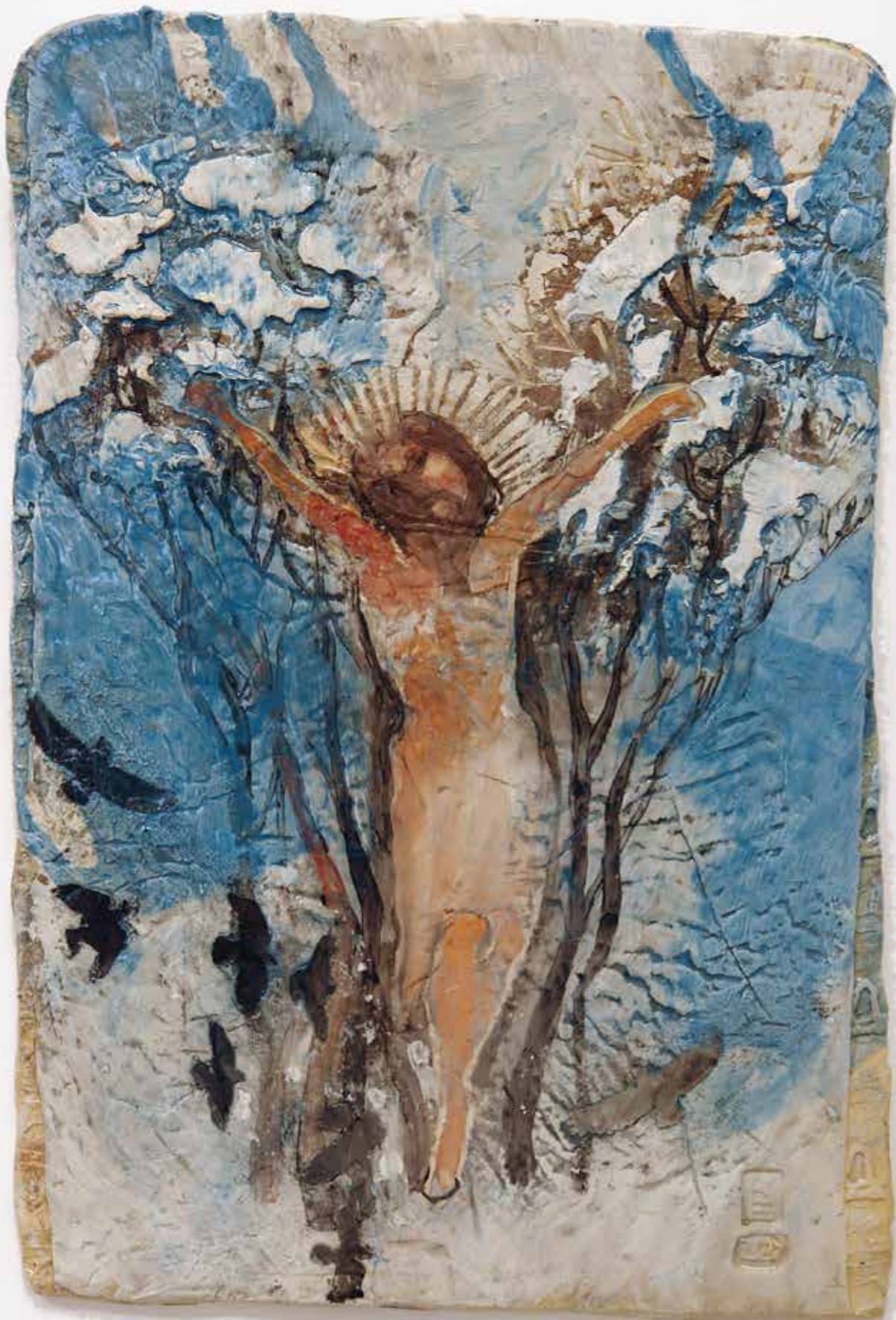
KUN ÉVA KERAMIKUSMŰVÉSZ SZÜLETÉSNAPI TÁRLATA A VERESEGYHÁZI UDVARHÁZ GALÉRIÁBAN

Az Udvarház Galériába látogatóknak Kun Éva 2006-ban felállított köztéri munkája, a *Harangos kút* mellett kell elhaladniuk, amely csak egy az alkotónak Veresegyház számára készített szökő- és díszkútjai, utcai domborművei, falburkolatai, reliefjei és kerámialapjai közül. A budapesti agglomeráció egyik legfontosabb kulturális központjának

számító település mindig is figyelt alkotóművészeire, így nem meglepő, hogy Kun Éva munkáival együtt élve, a művész hetvenedik születésnapjára az utóbbi harminc évben készült műveiből válogatott tárlatot rendeztek. Az *Útközben* című kiállításon az ötvennyolc sík- és térbeli mű – falra helyezett kerámialap és posztamensen álló plasztika

KUN Éva: A romlás virágai, diptychon | Éva KUN: Les Fleurs du Mal. Diptych
2009, samott, kézzel festett, 1220 °C, redukciós égetés: 1000 °C, egyenként 50x40x0,8 cm
Fotó: Klement Zoltán

KUN Éva: Havas Krisztus – Ady Endre verséhez | Éva KUN: Snow-covered Christ – to Endre Ady's poem
2017, samott, festett, mázazott, 1050 °C, 30x25x0,5 cm
Fotó: Klement Zoltán

KUN Éva: Mária küldetése | Éva KUN: Mary's mission
 2018, samott, szabad kézzel mintázott, festett, 1150 °C, 50x22x22 cm
 Fotó: Lethenyei László

– ritmikusan váltogatta egymást, mivel a rendezők nem az időrendiségre, nem a tematikára, hanem a látvány összehatására törekedtek.

Kun Éva a fazekasság régi hagyományaival rendelkező Mezőtúron született. A tanyavilághoz kötődő gyermek létre akart hozni valamit a semmi peremvidékén. Édesanyja céltudatosan agyagot vett neki, hogy ebben a matériában próbálja meg kibontakoztatni tehetségét. Tanulni a helyi gelencsérhez küldte, Kun 17 évesen már betanított munkásként dolgozott a Fazekasházban, majd felvették az Iparművészeti Főiskolára. A tanulóévek után kezdetben népművészeti indíttatású agyagozással, kerámiakészítéssel foglalkozott. Az 1980-as években választotta a figurális, ábrázoló fogalmazásmódot, majd az 1990-es években tért át a rakutechnikára.

Az 1100–1250 Celsius-fokon kiégetett művein ciklikusság figyelhető meg, Kun Éva évek múltával is visszatér egy-egy témakörhöz.

KUN Éva: Mediterrán házak I–II. | Éva KUN: Mediterranean houses I–II
 2012–2013, samott, szabad kézzel mintázott, festett, 1220 °C,
 40x22x12 cm, 37x20x15 cm
 Fotó: Klement Zoltán

Az Udvarház Galériában kiállított alkotásai között nem találunk kizárólagosan funkcionális tárgyakat, formai szépségük miatt még a *Kavicsvázák* sem igénylik, hogy bármit is behelyezzünk kelyhükbe. Igaz ugyan, hogy enyhén homorú táljaiba, a kristálykéken csörgedező és apadó vizeket idéző *Száraz folyó*, a *Folyómeder* vagy a burjánzó *Régi kert* kerámiák öblébe tehetnénk gyümölcsöket, de az megfosztana minket a művek felszínének páratlan látványától. Használati tárgynak is minősíthető a *Liliomos doboz* vagy a *Gyógyszeres doboz*, ám ezek szépsége is felülírja funkciójukat.

KUN Éva Útközben című kiállítása (részlet) | Éva KUN: 'Along the Way'. Exhibition view | Udvarház Galéria, Veresegyház, 2018
Fotó: Klement Zoltán

KUN Éva: Állatsirató, dombormű | Éva KUN: Lament for animals. Relief | 2003, samott, festett, mázazott, aranyozott, 1250 °C, 45x45x0,8 cm
Fotó: Klement Zoltán

KUN Éva: Kulák-golgota I–II. | Éva KUN: Kulák Golgotha I–II | 2012, samott, festett, mázazott, 1220 °C, 22x35x15 cm, 24x32x17 cm
Fotó: Klement Zoltán

A *Gyerekkorom tanyája*, a *Requiem* és a *Kulák-golgota* fal- és térplasztikáin a gyermekkor emlékei tűnnek fel: az egykori tájban az ember útja sáros, rögös, fagyott talajon vezet a menedéket nyújtó tanya felé, de ezek a házak már rogyadoznak, lyukas tetejükön átsüvít a szél, hósapkák fedik csontos gerendáikat. A tárlaton a *Ház emléke* és az *Elhagyott ház* című alkotások vezettek át a *Mediterrán házakhoz*, melyeket pazar színekben, a hajladozó és a homlokzatukra kúszó fák ölelésében jelenített meg a művész, akinek színhasználat a halvány pasztelleken át egészen az élénk koloritásig ível.

Kun Évát egykori gimnáziumi tanára nevelte az irodalom szeretetére, nem véletlen, hogy több munkáját is költők-írók ihlették. Arany János *Vörös Rébék* című költeményét úgy tömörítette képi formába, hogy a központi figura felett ágakra ültetett fekete varjak két szarvast figyelnek. Ady Endre a *Krisztus-kereszt az erdőn* című versében megidézi azon gyerekkori emlékét, amikor édesapjával egy fészület előtt úgy mentek el, hogy közben nevetgéltek: „*Havas Krisztus-kereszt az erdőn, / Holdas, nagy, téli éjszakában: / Régi emlék. Csörgös szánkóval / Valamikor én arra jártam [...] / Húsz éve elmúlt s gondolatban / Ott röpköd a szánom az éjben / S amit akkor elmulasztottam, / Megemelem kalapom mélyen. [...]*” Kun Éva *Havas Krisztusán* a fehér felhőzetű kék háttér előtt a gyász fekete varjúi már ott repdesnek a corpus körül. Kun Éva irodalmi kerekasztalánál külföldi művész is helyet kapott: *A romlás virágai* című művét Charles Baudelaire 1857-es kötete ihlette. A keramikus munkáján a lilás, romlotthús-színű virágszirmok függőny mögött álló-hajlongó, meztelen rosszlányok tökéletesen megidézik a francia szerző könyvének dekadens, erotikus világát.

A biblikus-mitologikus-balladisztikus témakört olyan művek jelenítik meg, mint a szögekkel kiver szívé *Madonna*, a Bourbon-liliomos *Mária küldetése* a korona ketrecébe zárt galamb szimbolikájával, a *Királynők sorsa*, vagy éppen az érzékenyen, mozaikszerűen kidolgozott *Ballada*. A mítoszok világát idézi meg a tüzes, fényarannyal borított *Az elveszett aranykor* című alkotása. Emberalakjai változó szerepekben és módon tűnnek fel a műveken. A *Szántóföld I.* munkán a magvakat érlelő, termést hozó földet túrja fel a négykézlábra kényszerült szántóvető, az *Állatsírató* kettős művén és az *Ihlet* falilapján szinte éteri, álomszerű az alakok megfogalmazása, míg a *Motívumok vándorlásán* egy girlandos, spirális aranykacs a fal síkjáról fut át az emberi testre. A tárlaton jelen voltak az évszak- és természetábrázolások is: a *Téli hajnal* fagyott, szilánkos ágaival, a *Hóesés* nőalakja, akinek kezére madarak szállnak, vagy a *Tavaszi* fehéren bimbózdó gallyaival. Említhetnék még további motívumokat-témákat, úgymint a pléhből formázott *Krisztust*, a *Talált tárgy* dobozába zárt Máriát a kisdeddal, a *Csontváry emlékére* formázott kék cédrust, vagy éppen az éggel felelő *Táltost*, ám a lényeg mégiscsak az, hogy a művész születésnapjához méltó kiállítást láthattunk.

KOZÁK Csaba
művészeti író

(Kun Éva *Útközben* című kiállítása. Udvarház Galéria, Veregyház, 2018. október 14. – november 3. Kurátor: Klement Zoltán)

Design: misszió, passzió, presszió

A 15. JUBILEUMI
DESIGN HÉT BUDAPEST
RENDEZVÉNYEIRŐL

2007 őszén – már a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem designelmélet szakos hallgatójaként – vettem részt először a Design Hét egyik eseményén: a Szent István-bazilika közelében, a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum korábbi székhelyén hallgattam egy előadást, úgy emlékszem, a startup vállalkozásokról. Azóta minden évben részt veszek a rendezvényen, 2013 óta pedig rendszeresen írok is a hazai designkultúra egyik legfontosabb eseményéről, seregszemléjéről.¹

A Mission: Design – Design Hét Budapest 2018 plakátja citylight hirdetési eszközön Budapesten. Arculat: de_form Studio
'Mission: Design – Design Week Budapest 2018'. Poster on citylight advertisement medium in Budapest. Identity: de_form Studio
Fotó: Mohai Balázs

Az eddigi évek alapján a Design Hét célját – a tágan értett design fogalmának, sokrétű feladatainak és előnyeinek minél szélesebb körű megismertetését –, úgy vélem, a 2012. évi eseménysorozat teljesítette legsikeresebben. Akkor a *slow design* irányelvei, irányzatai adták a rendezvény vezérfonalát; a nyitókiállítást az Erzsébet téri Design Terminálban rendezték meg, a kiállítás kurátora Halasi Rita Mária, felkért szakértője pedig Szentpéteri Márton volt. A tárlatot a főváros szívében bárki ingyenesen látogathatta, digitális katalógusát szabadon terjesztették, közreadták a szervezők. Miért e személyes bevezető és ez a látszólag ide nem illő értékelés?

Válaszom a feltett kérdésekre annak érzékeltetése, hogy mennyire nagy elvárásokkal és kíváncsisággal vártam a 2018-ban jubileumát ünneplő 15. Design Hetet. Ám sajnos – várakozásaimmal ellentétben – az ünnepélyesség vagy a megkülönböztetett évforduló kevés nyomát lehetett felfedezni, még kevésbé megtapasztalni az események és a rendezés forgatagában.

A Design Hét fél emberöltőt felölelő történetére csupán számok emlékeztettek. A rendezvény 15 napon át tartott október 5. és 19. között. A másik, számok mentén generált megemlékezés: a jubileum kapcsán életre hívott, 15 napon keresztül megrendezett, 15 alkalomból álló előadássorozat, amely a választott hívószó, a *Mission: Design*, azaz a *designmisszió* jegyében járt körül aktuális témákat. Az előadások és kerekasztal-beszélgetések állandó helyszíne a Bartók Béla úton található Zipernowsky Ház volt; a felkért előadók, beszélgetőpartnerek jobbára mindig azonos személyeket jelentettek. Itt, ennél a konkrét program-sorozatnál hiányoltam leginkább a történeti visszatekintést a rendezvényre, amelyet először 2004-ben tartottak meg,

A Magyar Formatervezési Díj 2018 kiállítása (részlet) | Hungarian Design Award 2018. Exhibition view
Flashback Photo Studio, Budapest, 2018

Fotó: Danyi Balázs

abban az évben, amikor a Magyar Formatervezési Díj 25. évfordulóját ünnepelték. A Design Hétet, mint annyi más fontos hazai designkezdeményezést, Pohárnok Mihály hívta életre – karöltve a Magyar Formatervezési Tanáccsal – azért, hogy ne csak egy szűk szakmát szólítson meg, ne csak egy szűk szakma szívügye, passziója legyen a Magyar Formatervezési Díj, hanem a közönség szélesebb rétegeit, magukat a potenciális fogyasztókat is magához vonzza. Gesztusértékű lehetett volna, ha Pohárnok Mihály részt vesz valamelyik – vagy akár valamennyi – kerekasztal-beszélgetésen, ha mondjuk az első előadás a Design Hét történetét, alapításának okait, körülményeit járja körül vagy 15 évét tekinti át.²

Az imént említett Magyar Formatervezési Díj katalizátora volt a Design Hét rendezvény megszületésének, így szerepe mindig megkerülhetetlen: a formatervezési és design management díjas alkotások kiállítása minden évben kiemelt, központi esemény, és gyakran egy helyen tekinthető meg a Design Hét tematikus nyitókiállításával. 2014 és 2016 között a két tárlat egy időben nyílt meg az Iparművészeti Múzeum épületében, és nem csupán tíz napig lehetett megnézni őket, hanem egy hónapon keresztül. Igaz, belépőjegyért. Így ezekben az években nem valósult meg a szervezők kitűzött célja: a design széles körű terjesztése, megakadályozta ezt a látogatókat terhelő belépőjegy. 2017-ben a két kiállítást áttették a belvárosból a XI. kerületben található Artus Stúdióba, ahol szintén belépőjegy kellett fizetni, így nem csupán a távolság csökkentette az érdeklődők számát.³

A tavalyi évben a Magyar Formatervezési Díj és Design Management Díj kiállításait, valamint a *Fresch!* című, Németország kortárs designkultúráját felvillantó nyitókiállítást a Flashback Photo Studióban építették fel Óbudán. Itt nem szedtek ugyan belépőjegyet, de a távolságot így is le kellett küzdeniük az érdeklődőknek. Az egykori gyárépület, az ipari tájba simuló új funkciójú terek, a fotóstúdió berendezése inspirálta az installálást. A díjazott és kiállított tárgyak műtárgyasztalokon, kábelek, lightboxok, reflektorok és vakuk keresztütésében kaptak helyet. A tér és az installálás sok esetben elnyomta a munkákat, amelyek felhozatala egy OTDK-döntő⁴ színvonalát közelítette, jobbra a hazai designerképzés egyetemei versengtek egymással.⁵ Az installációs elemek nem bírták a 15 napos igénybevételt, számos tárgyfelirat ragasztása megadta magát, továbbá roppant zavaró volt, hogy ha valaki hétköznapi látogatott ki a helyszínre, akkor belecsöppent a stúdió mindennapjaiba: az ideiglenes kiállítóterben olykor fotóasszisztensek masíroztak végig reflektorokkal és kábelekkel felszerelve.

A Design Hét történetében jó néhány éve hagyomány, hogy egy díszvendégként meghívott ország designkultúráját mutatják be, 2018-ban tematikus nyitóárlat helyett *Fresch!* címmel német termékeket vonultattak fel a fotóstúdió egy kisebb termébe: az installáció szűkösnek bizonyult, a válogatás pedig esetlegesnek, koncepciótlannak tűnt, ezért kaotikus hatást keltett. Már a tavalyelőtti Design Héten is érződött a választott tematikán (*START – Elemi design*)

A Magyar Formatervezési Díj 2018 kiállítása (részlet) | Hungarian Design Award 2018. Exhibition view | Flashback Photo Studio, Budapest, 2018
Fotó: Danyi Balázs

a szervezők fáradtsága, mintha erre maradt volna a legkevesebb idejük. A bevezetőben azért adtam közre a véleményem és voksom a 2012. évi slow design témájú nyitókiállítás mellett, mert az minden lényegi szempontból mértékadó volt: a tárlatot könnyen megközelíthető, forgalmas helyen rendezték meg, ingyenesen látogatható formában, kétnyelvű katalógusa digitálisan elérhető volt, és kurrens kérdéseket vetett fel, kurrens fogalmakat ismertetett meg a közönséggel, közérthető módon, jól megválasztott példákkal, melyeket látványosan installáltak.

Visszatérve a tavalyi eseményekhez: furcsán hatott, hogy az egyik legismertebb német designernek –

Dieter Rams formatervezőnek – nem a Flashback Photo Studióban, hanem a felújított, second hand és újragyártott bútorklasszikusokat forgalmazó Möbelkunst telephelyén rendeztek kamarakiállítást magángyűjtők tárgyaiból.⁶ Október 17-én szerettem volna ezt a tárlatot megtekinteni, de sajnos a helyszínen kellett azzal szembesülnöm, hogy a kiállítást érdeklődés hiányában három nappal a Design Hét hivatalos zárása előtt leszedték, így hiába mentem. Hasonlóan jártam a cseh design történetét bemutató tárlattal is, amely meg sem nyílt október 18-án a Budapest Projekt Galériában, holott a programfüzetben és az esemény honlapján is ez a dátum szerepelt.⁷

Fresch! – Kortárs német design című kiállítás (részlet) | 'Fresch! – Contemporary German Design'. Exhibition view | Flashback Photo Studio, Budapest, 2018
Fotó: Danyi Balázs

Az ilyen és ehhez hasonló kellemetlenségek, anomáliák aláássák a Design Hét intézményét, azt a színvonalat és megszerzett, kivívott ismertséget, amit 15 év alatt elértek. A szervezők részéről a jubileumi rendezvénybe fektetett idő és ráfordított energia sajnos nem érződött, a magyar designért folytatott misszió helyett inkább úri passziónak és pressziónak tűnt az esemény, ami nem csupán a szervezők, hanem a csökkenő érdeklődés vonatkozásában is megállapítható. Vajon a környe-

ző országokban, lásd például a visegrádi négyek (V4) államait, hogyan működik ez, milyen finanszírozási formával, milyen látogatottsági indexekkel? Hogyan lehetne itthon, jövőre másként megszervezni a Design Hetet Pohárnok Mihály és a 2004-es rendezvény szellemi örököseként, a design valódi missziójának jegyében?

NOVÁK Piroska

design- és művészetteoretikus

A Design Management Díj 2018. évi díjazottjainak kiállítása | Exhibition of the winners of the Design Management Award 2018

Flashback Photo Studio, Budapest, 2018

Fotó: Danyi Balázs

(Mission: Design – Design Hét Budapest, 2018. október 5–19. Magyar Formatervezési Díj és Design Management Díj 2018; Fresch! Kortárs német design. Flashback Photo Studio, Budapest, 2018. október 5–19.)

1. Novák Piroska: Törékeny csúcsok: a Design Hét szilikatos eseményei. *Artportal*, 2013. október 26. Forrás:

<http://artportal.hu/magazin/kortars/torekeny-csucsok-a-design-het-szilikatos-esemenyei> – Hozzáférés: 2018. november 25.; uő: Harmincöt éves a Magyar Formatervezési Díj. Jubileumi kiállítás az Iparművészeti Múzeumban. *Magyar Iparművészet* (a továbbiakban: *MI*), 2014/9, 19–22.; uő: Otthonra talál(t) a design. A Design Hét Budapest eseményei az Iparművészeti Múzeumban. *MI*, 2015/9, 2–9.; uő: Design négy szolamban. A 13. Design Hét Budapest eseményei az Iparművészeti Múzeumban. *MI*, 2016/8, 2–11.; uő: (Re)START. A Design Hét Budapest eseményei az Artus Stúdióban. *MI*, 2017/8, 6–12.; uő: Fél emberöltő a designmisszió jegyében: 15 éves a Design Hét Budapest. *MI*, 2018/6, 28–29.

2. Már a legelső, 2004-es Design Hét eseményeit is egy nyomtatott programfüzet tartalmazta, ezt a hagyományt azóta is tartják. Minden évben meghatározó az a tematika, amelyet a megbízott projektvezető (kurátor) talál ki, és ad közre röviden megfogalmazott koncepcióként, mintegy statement-jelleggel a programfüzetben. Osvárt Juditnak, aki 2013 óta a Design Hét kurátora, a 2018. évi szövege és a *Mission: Design* koncepciója sem áruklodott túlzott ünneplésségről, inkább a jövőbe tekintett. Osvárt Judit „beköszöntője” a digitálisan elérhető és letölthető programfüzet második és harmadik oldalán olvasható magyar és angol nyelven:

https://designhet.hu/2018/a/files/DesignHetBudapest_programfuzet_online.pdf – Hozzáférés: 2018. november 25.

3. Nagymértékben segítené a szervezők munkáját, egyben a Design Hét kitűzött céljainak elérését, ha az említett két kiállítás számára állandó helyszínt biztosítanának, ahol minden évben fixen kerülhetnének bemutatásra. Az évek óta zajló múzeumi nagyrekonstrukciók jócskán lecsökkentették az erre alkalmas kiállítóhelyek számát Budapesten.

4. Országos Tudományos Diákköri Konferencia.

5. Jelen írásban nem fogom a Magyar Formatervezési Díjat, illetve a Design Management Díjat kiérdemlő alkotásokat, tervezőket bemutatni és értékelni, döntően azért nem, mert a kiállítások már nem érhetőek el, a tárgyak nem láthatóak élőben. A díjazott és a kiállított alkotások a szervező Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala oldalán tekinthetők meg (virtuálisan), leírással és a bírálóbizottság értékelésével együtt:

<https://www.sztnh.gov.hu/hu/testuletek/mft/nemzeti-dijak-osztondijak/magyar-formatervezesi-dij/mft-dij/2018> – Hozzáférés: 2018. november 25.

6. A *Less is More!* – Dieter Rams és a Braun című kiállítás leírása a Design Hét oldalán: <https://designhet.hu/2018/program/less-is-more> – Hozzáférés: 2018. november 25.

7. A *cseh design története* című kiállítás leírása a Design Hét oldalán: <https://designhet.hu/2018/program/a-cseh-design-tortenete> – Hozzáférés: 2018. november 25.

Magyar Formatervezési Díj 2018

TERMÉK KATEGÓRIA: *Wiwe mobil szívdiagnosztikai eszköz* / Alkotók: IGLÓI-NAGY Péter, NAGY Ádám / Gyártó: Sanatmetal Kft.

/ Megrendelő: Sanatmetal Kft. | **TERV KATEGÓRIA: *Mix karszék*** / Alkotók: CSOMA Sarolta, HORVÁTH Máté / Gyártó: Sziggyártó

István (keret), Nezozen Kft. (alváz és krion alkatrészek) | **Oktoflex premium flexonyomógép** / Alkotók: Varga-Flexo Kft., NÉMETH

László, VARGA Dénes / Megrendelő: Varga-Flexo Kft. | **VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ KATEGÓRIA: *Livsdal arculata*** / Alkotó: PALOTAI

Gábor / Megrendelő: Livsdal Sverige AB | **DIÁKMUNKA KATEGÓRIA: *Onni tartásjavító hátizsák*** / Alkotó: PÁKOZDI Rebeka (Moholy-

Nagy Művészeti Egyetem, Budapest) | **Újraértelmezett tradíció, szövött textilkollekció** / Alkotó: RÉVÉSZ Eszter (Moholy-Nagy

Művészeti Egyetem, Budapest) | **Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkárságának különdíja: *Bogányi***

Grand Piano B-292 / Alkotók: ÜVEGES Péter, BOLEGA Attila, NÁDASDI Gábor / Gyártó: Zengafons Kft. / Megrendelő: Zengafons Kft.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Oktatásért Felelős Államtitkárságának megosztott különdíja: *Chicago Jazz Festival*

arculata / Alkotó: SERFLEK Máté | **Layers cipőkollekció** / Alkotó: VESZPRÉMI Gabriella / Gyártó: Cango & Rinaldi | **A Szellemi Tulajdon**

Nemzeti Hivatalának különdíja: *Q&C Nano hálózati vízádagoló* / Alkotó: SZABÓ Márton / Gyártó: Q&C Magyarország Kft. | **A Magyar**

Formatervezési Tanács különdíja: *System mobiljurta-rendszer* / Alkotó: REINER György

Design Management Díj 2018

Sixay Bt. – **sixay furniture** | **A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának különdíja: K9-Sport Kft. – *JULIUS-K9®*** | **A Herendi**

Porcelánmanufaktúra Zrt. különdíja: Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület

Emlékezés egy elfelejtett belsőépítészre

TÓTH LAJOS (1932–2017)

TÓTH Lajos: Bár, Avar Szálló, Mátrafüred | Lajos TÓTH: Bar, Avar Hotel, Mátrafüred | 1976

Repró: Nagy Krisztina / MÉM MDK Magyar Építészeti Múzeum

1960-ban, amikor elvégeztem az Iparművészeti Főiskolát és a Kereskedelmi Tervező Irodában (KERTI) kezdtem dolgozni Mikó Sándor műtermében, a melletttem lévő rajzasztalnál ült Tóth Lajos. Nem ismerem korábban, ugyanis ő nem járt a főiskolára, hanem a technikumi érettségi után 1950-ben kezdte a pályát a Középülettervező Vállalatnál (KÖZTI), a legendás Kaesz Gyula műtermében, Flach János mellett. Ma már meg vagyok győződve arról, hogy az ő iskolája ezek mellett, a korszak legjobb tervezői mellett többet ért, mint a főiskola öt éve, ahol a felejtendő rész mintegy kétharmad lehetett... Azok a régi mesterek mind szellemileg, mind

a mesterség tekintetében bizonyára jobbak voltak, mint a fiatalabb utódaik – tisztelet a kevés kivételnek. Tóth Lajos mesélte, hogy Flach János annyira maximalista volt, hogy például egy szék műhelyrajzát (1:1 léptékű részlet-terv) egy vonalvastagságnyi eltérés miatt is át kellett rajzolni. No meg „János bácsi” nem nagyon szeretett hazamenni, sokáig maradt az irodában, és nem illett senkinek hazamenni addig, amíg ő ott volt. És ő sokáig ott volt, a fiatalok pedig annyira tisztelték a mestert, hogy nem merték megmondani neki, szeretnének elmenni a munkaidő lejártakor. Volt olyan fiatal munkatárs, aki 1956-ban azért ment el külföldre, mert nem mert szólani...

TÓTH Lajos: Hall, SZOT-szálló (ma Hunguest Hotel Flóra), Eger | Lajos TÓTH: Lounge, SZOT Hotel (today Hunguest Hotel Flóra), Eger | 1989
 Repró: Nagy Krisztina / MÉM MDK Magyar Építészeti Múzeum

Ezek a legendák. De az biztos, hogy Tóth Lajos olyan képzést, gyakorlatot szerzett ezekben az években, ami egész pályafutását meghatározta.

TÓTH Lajos: Ildikó szoba, Budapesti Nemzetközi Vásár
 Lajos TÓTH: Ildikó room, Budapest International Fair | 1968
 Repró: Nagy Krisztina / MÉM MDK Magyar Építészeti Múzeum

1955-ben ment a KERTI-be. Ez az iroda szinte kizárólag kereskedelmi és vendéglátóhelyeket tervezett, a Belkereskedelmi Minisztérium felügyelete alatt. Ha azt tekintjük komoly mércének, hogy melyik munkánk állta ki az idő próbáját, vagyis fellengzősen fogalmazva, sikerült-e maradandót alkotnunk, hát aligha. Az ok természetesen sokrétű, maga a műfaj, az üzletek és vendéglátóhelyek nem arról nevezetesek, hogy évtizedeken, sőt évszázadokon át változatlanul megmaradnak – és a korszak, az úgynevezett modernizmus silánysága, amely jellemző volt ezekre az évekre, amúgy sem volt

a műemlékké válás előtörténete. Néhány év után ismét jött a munkahelyváltás, a SZÖVTERV (Szövetkezeti Tervező, Kivitelező és Üzemszervezési Vállalat). Ez a szövetkezetek irodája volt, valamivel szabadabb légkörű helyzetben, néhány kiváló építész társaságában, itt dolgozott Makovecz Imre is, akinek már akkor is jelentősen érezhető volt a hatása mindannyiunk tevékenységére. Ez a váltás 1963-ban történt, Tóth Lajos ott is maradt egészen 1992-ig, nyugdíjazásáig.

TÓTH Lajos: Ildikó szoba, Budapesti Nemzetközi Vásár
 Lajos TÓTH: Ildikó room, Budapest International Fair | 1968
 Repró: Nagy Krisztina / MÉM MDK Magyar Építészeti Múzeum

TÓTH Lajos: Igazgatói iroda, ajánlati terv | Lajos TÓTH: Director's room. Proposed design | 1981

Repró: Nagy Norbert

Munkáit mind felsorolni lehetetlen, rengeteget dolgozott. Néhány jelentős tervét azonban megemlítem: Halászbástya étterem, Budapest; Avar Szálló, Mátrafüred; Birka csárda az E5-ös út mentén, Tatabánya közelében (Makovecz épülete volt); Thermal Hotel Margitsziget, Budapest; Skála Budapest Szövetkezeti Nagyáruház, Budapest; Arrabona Áruház, Győr.

Az évek során hét bútorpályázaton vett részt, mind-egyiken eredményesen.

TÓTH Lajos: Skála Budapest Szövetkezeti Nagyáruház, Budapest XI.

Lajos TÓTH: Skála Budapest Cooperative Department Store, Budapest XI
1976

Repró: Nagy Krisztina / MÉM MDK Magyar Építészeti Múzeum

TÓTH Lajos: Halászbástya bár, Budapest I.

Lajos TÓTH: Halászbástya Bar, Budapest I | 1968

Repró: Nagy Krisztina / MÉM MDK Magyar Építészeti Múzeum

És végül, hogy miért írtam le azt a szót Tóth Lajossal kapcsolatban, hogy „elfelejtett”. Mert a szerény, visszahúzódo, nem erőszakos, nem törtető, a képességeikkel, tudásukkal, műveltségükkel nem tűntető emberek sorsa ez.

Remélem, hogy ha a bolder vadászmezőkről letekint, némi örömet okozunk neki azzal, hogy hagyatékát, gazdag életművének tervanyagát a Magyar Építészeti Múzeum napjainkban befogadja. Kiváló, szeretni való igaz barátként emlékezem volt főnökömre, kollégámra, Tóth Lajosra.

MEZEI Gábor
belsőépítész

A képeket a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ bocsátotta rendelkezésünkre.

Búcsú a vas mesterétől

SEREGI GYÖRGY (1953–2018) KOVÁCS IPARMŰVÉSZ

A kortárs ötvösművészeket és ötvösművészetet ismét veszteség érte. Ismét elment egy kollégánk.

SEREGI György: Bejárati kapu, Kálvária Szent Sír-kápolnája, Vác
 György SEREGI: Portal, Holy Sepulchre Chapel of the Calvary, Vác
 2001, kovácsoltvas, 260x260 cm
 Fotó: Seregi György

Az utóbbi években sokan léptek át a földi világból az égi dimenzióba. A névsor hosszú, és fájdalmasan érinti a szakmát. A közelmúltban távozott el Antal László, Bódás Tamás, Máté János, Koburger Zsolt, Nausch Géza, Rékasy Levente és a szakma nagy öregje, Kopcsányi Ottó, s most Seregi György kovács iparművész – így határozta meg titulását – csatlakozott hozzánk, fiatalon. Tudtunk betegségéről, de reménykedtünk, mint ahogy mindenkinél, hogy lesz ereje változtatni a változtathatatlanon. A remény odaveszett.

E néhány sorral emlékezünk a korán megszakadt életre, alkotói pályára.

Seregi György csendes személyisége nagyon aktív szakmai létet, gazdag életpályát takart. Ezt bizonyítják az egyéni és csoportos kiállítások, a köztéri munkák hosszú sora és a díjai. Az idősebb generációhoz tartozó művészek, valamint korosztályának képviselői az ötvösművészet több részterületén alkotnak. Seregi is, csatlakozva az ezüstből, rézből, bronzból alkotókhoz, hasonlóan tett választott szakmájában, a kovácsolás műfajában, hiszen ennek a területnek nagy ismerője volt.

SEREGI György: Csillár, Pannonhalmi Főapátság Bencés Tanulmányi Háza, Budapest
 György SEREGI: Chandelier, House of Benedictine Studies of the Pannonhalma Archabbey, Budapest
 1995, kovácsoltvas, Ø 200 cm
 Fotó: Gadányi György

Kapuk, korlátok, cégérek, csillárok hordozzák a keze nyomát – sok műve esetében meglepő, hogy a vas keménysége és megmunkálásának nehézsége ellenére légies a megjelenésük. Ezt példázza Vácon a *Kálvária Szentsír-kápolnájának bejárati kapuja* (2001), vagy Budapesten a *Pannonhalmi Főapátság Bencés Tanulmányi Házának csillárjai* (1995). Idesorolható a 2006-ban Vácon felállított kovácsoltvas és krómácel kompozíció, az *1956-os emlékmű* is. A kovácsmesterekre oly jellemző módon, Seregi is számos kaput készített. Az említetten kívül a legkiemelkedőbbek közé tartozik a *Holokausz Emlékközpont főbejárati kapuzata*, melyet a kiírt pályázat első díjaként valósított meg 2003-ban Budapesten.

A szakma iránti elkötelezettségét, mesterségbeli tudását sugározták az ötvösművészet biennáléjain bemutatott autonóm alkotásai is: így a rozsdamentes acélból formált *Madárportré* (1999), vagy az elgondolkodtató

SEREGI György: Madárportré | György SEREGI: Bird portrait
1999, kovácsolt rozsdamentes acél, fekete gránit, magasság: 40 cm
Fotó: Kollányi Gyula

SEREGI György: Corpus | György SEREGI: Corpus
2000, kovácsolt krómácel, kő, magasság: 18 cm
Fotó: Milos József

Corpus (2000) kompozíció, melyet krómácelből kovácsolt. A budapesti Klebelsberg Kultúrkúriában 2015-ben megrendezett X. Ötvösművészeti Biennálén egy abban az évben alkotott, feleségének szánt ékszerkollekciót állított ki. Az ékszerkészítésnél ritkán alkalmazott krómácelből formálta meg a féldrágakővel díszített nyakéket, karkötőt és gyűrűt is, melyek finom művű megjelenése művészetének legfőbb jellemzőjét mutatja: szakmája minden ismert területén, sőt még azon is túl, harmonikus alkotásokat valósított meg. Mesterségbeli tudását édesapja, Seregi György, és Kristófi Ákos társ-szerzőkkel írt, 2002-ben kiadott *Iparművészet 1100 fokon – Kovácsolás a mai Magyarországon* című könyvében foglalta össze.

A Műcsarnokban 2017-ben megrendezett *Körülötünk* című iparművészeti és tervezőművészeti Nemzeti Szalonon való szereplését megidézve, szinte sorsszerű, hogy egy *Életfa* című alkotást láthattunk tőle.

Tárgyai, művei őrzik mesterségének fortélyait, nehézségeit és szépségeit, őrzik gondolatainak sokrétűségét, őrzik az alkotó ember emlékét.

KATONA Katalin
ötvösművész

Szerpentintáncosnő

– asztali villanylámpa
az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből

Terv: Raoul François Larche (1860–1912)

Kivitelezés: Siot-Decauville, Párizs, 1900 körül

Öntött bronz, aranyozott, 46 x Ø 26 cm, ltsz. 44

Hommage à Fenyves Márk (1973–2018)

*„A tenger, mint egy óriási szerpentintáncosnő,
ütemre zilálta bőséges, végtelen, áttetsző selymeit.”
(Babits Mihály: A gólyakalifa)*

Az Iparművészeti Múzeum Ötvös-gyűjteményében található egy plasztikus nőalakot ábrázoló, aranyozott bronzból készült elektromos asztali lámpa, amely a Ráth György-villában jelenleg látható szecessziós kiállítás emblematikus darabja, kiadványának címlapképe.

A lámpa lepelbe burkolt, forgásban lévő, táncoló nőalakot formáz, akit a feje fölé emelt könnyű drapéria lebeg körül. A szobor lámpafunkciója első pillantásra rejtve marad, hiszen a két égőt a fátyol hullámai elrejtik.

Kézbe véve rögtön feltűnik a műtárgy jelentős súlya, ami arra utal, hogy tömör öntvény. Bekapcsolt állapotában az izzók fényét a viaszveszejtési eljárással öntött bronz tűzaranyozott felülete felerősíti. (A pontos anyag- és technikai meghatározást restaurátorok által végzett vizsgálat erősíti meg.)

A műtárgyat körbeforgatva és megvizsgálva előtűnik a talpába ütött „Siot-Decauville” jelzés és a „Raoul Larche” felirat, amelyek alapján a tárgy készítői – a kivitelező és a tervező – már könnyen azonosíthatók.

A műtárgyról szemrevételezéssel nyerhető információk bővítéséhez a muzeológus háttérkutatása szükséges. Az attribúció – az alkotók meghatározása – mellett a készítés idejének és a tárgy származásának, gyűjteménybe kerülésének – provenienciájának – megismerése a cél. Évszámjelölés híján az eddigi ismeretekből, jelzésekből tudunk kiindulni.

Raoul François Larche: Asztali villanylámpa – Loie Fuller táncosnő alakjával
Raoul François Larche: Electric table lamp – with the figure of dancer
Loie Fuller

Fotó: Áment Gellért / Iparművészeti Múzeum, Budapest

Isaiah West TABER: Loïe Fuller fátöltánca (Loïe Fuller dansant avec son voile)
Isaiah West TABER: Loïe Fuller's serpentine dance
1897, archív fotó (Musée d'Orsay, Párizs)
© Photo: Musée d'Orsay, Paris

A lámpa tervezője a szecesszió korának egyik ismert szobrásza, Raoul François Larche (1860–1912), kivitelezője az 1860-ban alapított Siot-Decauville öntőcég. Párizsban a 19–20. század fordulóján kis híján ezer bronzöntő műhely működött. A közülük művészi színvonalban kiemelkedő, az 1900. évi párizsi világkiállításon nagydíjat nyert cég erre az alkalomra katalógust adott ki, melynek képei között ezé a lámpáé is föltűnik.

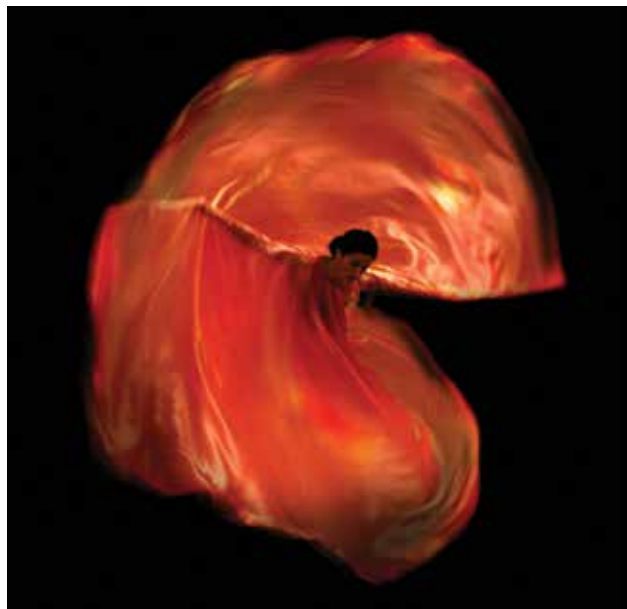
Szöveges és képi források után elsőként az Iparművészeti Múzeum törzsléltárkönyvében kutatva, a „villamos lámpást” az 1900. évi világkiállításon vásárolt száznál több műtárgy közt találjuk. A leltárkönyv bejegyzése szerint az öntőcégtől vásárolta meg 555 koronáért a válogatást végző múzeumi főigazgató, Radisics Jenő az erre a célra a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól kapott összegből.

A leltárkönyv bejegyzéséből ugyan nem derül ki, de a vásárlásról az – akkori – *Magyar Iparművészet* folyóiratban 1901-ben megjelent cikk írója, Szmracsányi Miklós megemlíti, hogy a lámpa nőalakja szerpentintáncosnőt ábrázol. Más forrásokból, analógiák alapján tudjuk, hogy Loïe Fuller-t ábrázolja – de ki is volt ő, a lámpa modellje?

Eredeti nevén Marie Louise Fuller (1862–1928) az Amerikai Egyesült Államokban, Fullersburgban – a mai Chicago külvárosában – született. Gyermekkorától színpadhoz szokott: különböző revükben, varietékben szerepelt. Elmúlt harmincéves, amikor tehetsége, kitartása, a mozgásművészetet megújító szemlélete, forradalmian új előadásmódja és különleges, egyedi koreográfiái

a párizsi Folies Bergère színpadára, majd itteni elsőprősikerei mellett Európa és a nagyvilág számos városába – köztük Budapestre is – eljuttatta.

Műfajteremtő – a mai, modern tánc felé utat nyitó, a szabad improvizáción alapuló – mozgásművészetét, melynek számos epigonja lett, az 1900. évi világkiállítás idején a látogatók önálló táncszínházában is megcsodálhatták.

FENYVES Márk (1973–2018) Szerpentintánc – Hommage à Loïe Fuller című, a szecesszió világnapjára rendezett előadásának részlete (Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2017)
Márk FENYVES (1973–2018): 'Serpentine dance – Hommage à Loïe Fuller'. Excerpt from the performance celebrating Art Nouveau World Day (Museum of Applied Arts, Budapest, 2017)
Fotó: Eifert János

Mozdulatait plakátok és fotósorozatok mellett mozgókép, a Lumière testvérek új találmánya is megörökítette. Fuller produkcióiban kiemelt szerepet játszott egy további technikai újítás, a villamos világítás: látványos show-előadásaihoz elválaszthatatlanul hozzátartozott az általa szabadalmaztatott speciális, színes fényeket alkalmazó színpadtechnika.

Drámai hatású produkciói nemcsak a laikus közönséget, de a párizsi művészvilágot is lenyűgözték. Számos műalkotás örökölte meg alakját, köztük ez a lámpa, melyet több változatban is elkészített a szobrász. (E népszerű típus egy példánya Sarah Bernhardt színésznő íróasztalán díszlett.) Loïe Fuller művészetének máig tartó hatását kortárs tánc- és filmművészeti alkotások sora igazolja.

PANDUR Ildikó
művészettörténész,
az Iparművészeti Múzeum főmuzeológusa

Zománc Fresh VI. címmel a Kecskeméti Kortárs Művészeti Műhelyek Nemzetközi Zománcművészeti Alkotóműhelye országos pályázatot hirdetett. Fialat képző- és iparművészek alkotásait 2019. március 11–12-én várják a Bethlen krt. 16. szám alatt. A pályázatra érkezett munkákat március 17. és április 30. között kiállításon mutatják be.

Töretlen hittel – a 75 éves Gaál János bútorfestő, restaurátor munkáiból (kép) rendeztek kiállítást 2019. január 22. és március 9. között a Magyar Népi Iparművészeti Múzeumban. (Budapest I. ker., Fő u. 6.) – *Hímzett álmok* címmel Tóth Ágnes hímző népi iparművész emlékkiállítása látható ugyanott 2019. január 31. és március 16. között.

Fotó: Hagyományok Háza

Több ezer fényképnegatív került elő Pécsen egy belvárosi ház padlásáról. A két világháború között készült 5–7 ezer fotografiai üvegnegatív az akkori pécsi életet mutatja meg, készítőjük még ismeretlen. Porszász Áron, az üvegnegatívok restaurálását végző fotóművész és az értékmentés résztvevői várhatóan fél év múlva a www.pecsanno.hu oldalon közzéteszik az első ötszáz felvételt.

Aktív ábrák – Kapcsolatépítési stratégiák az avantgárd hálózatokban címmel rendezett kiállítást a Petőfi Irodalmi Múzeum – Kassák Múzeum. (Budapest III. ker., Fő tér 1.) A 2018. október 26-án nyílt tárlat 2019. május 12-ig látogatható.

Dévényi Sándor építész életművét bemutató kiállítást rendeznek 2019. február 1. és március 24. között a Pesti Vigadó földszinti kiállítóterében. (Budapest V. ker., Vigadó tér 2.) A képen a 70 éves művész által tervezett Szent Mihály-templom a Baranya megyei Kékesden.

Fotó: Pesti Vigadó

A Budapest Déli Városkapu meghívásos, nemzetközi tervpályázat eredményét 2018. december 19-én hirdették ki. A feladat mintegy 135 holdas terület beépítésének tervezése volt, többek között 12 ezer egyetemi hallgatónak szánt diákvárossal, nemzetközi rangadók rendezésére alkalmas sportlétesítményekkel. Tizenhét pályamű érkezett, közülük hetet vettek meg, és további három dobogós helyezést kapott a bírálóktól. Az első díjat a norvég nemzeti operaház tervező

oszlói Snøhetta építésműhely innsbrucki irodája nyerte el közösen a Verkehrsingenieure Besch und Partner nevű vállalattal. A terv 2023-ra valósul meg.

Jelenlét címmel a 116 éves, Magyar Örökség díjas Szolnoki Művésztelep festő- és szobrászművészeinek kiállítása látható 2019. január 20-tól március 22-ig Kápolnásnyéken a Halászkastélyban. (Deák Ferenc u. 10.)

A világ legjobb középülete a Néprajzi Múzeumnak a Liget Budapest Projekt keretében megvalósuló épülete, melyet Ferencz Marcel tervezett. A világ egyik legrangosabb ingatlanszakmai versenye az International Property Awards, melynek nyolcvanfős nemzetközi zsűrije bírálta el a munkákat, s a World's Best díjat 2018. december 3-án a londoni gálán adták át. A díj negyedszázados történetében először kapta meg magyar középület ezt az elismerést. A képen a Néprajzi Múzeum új épületének látványterve.

Fotó: Néprajzi Múzeum

Szellemi kulturális örökség a képfestés hagyománya. Az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) illetékes bizottsága a 2018. november 28-án Port Louisban tartott tanácskozásán nyilvánította szellemi kul-

Fotó: tata.hu

turális örökségnek a kékfestést. A jelölést hazánk Németországgal, Ausztriával, Csehországgal és Szlovákiával közösen adta be. A kékfestés textilszínezési és -mintázási eljárás, mely a 18. és 19. században terjedt el Közép-Európában. Len- és pamutvásznat, valamint selymet festettek úgy, hogy a kelmére előzetesen úgynevezett gátlóanyagot nyomtak, ez az indigófestés után fehéren maradt felület adta a mintát.

A Szent Korona hazatér – A magyar korona tizenegy külföldi útja (1205–1978) címmel az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete jelentetett meg reprezentatív kiadványt. A több mint 600 oldalas, mintegy 200 illusztrációt és színes fényképet tartalmazó kötet a nemzeti erekllye viszontagságait tárja fel.

Közösségi Képregénykönyvtár nyílt 2018. december 13-án a Nem Adom Fel kávézó és étteremben. (Budapest VIII. ker., Baross utca 86. Bejárat a Magdolna u. 1. felől.) Sérült emberek dolgoznak a kutyabarátság vendéglőben, amely most helyben olvasható képregényekkel bővült. Logójukat Németh Gyula grafikus, illusztrátor, képregényrajzoló tervezte, promóciós képüket pedig Michael DeForge kanadai képregényalkotó készítette. Szívesen fogadják a kiadók és magánemberek felajánlásait, hogy bővíthessék a könyvtár kínálatát.

Himnusz táblakép – Tíz négyzetméteres, monumentális faragott képet készített vitéz Smidt Róbert. A felvidéki fafaragó hat éven át dolgozott Magyarország több mint ezeréves történelmének ábrázolásán. A 800 kilogramm súlyú, kocsányos tölgyből faragott alkotáson háromszáznál több arckép látható. Az alkotást már láthatták Tatán, Székesfehérváron, Kétpón, Kiskunfélegyházán, Kiskunmajsán, Makón, Kaposváron, Esztergomban, s legutóbb Balatonfüreden. A tervek szerint végleges helye majd az Országházban lesz.

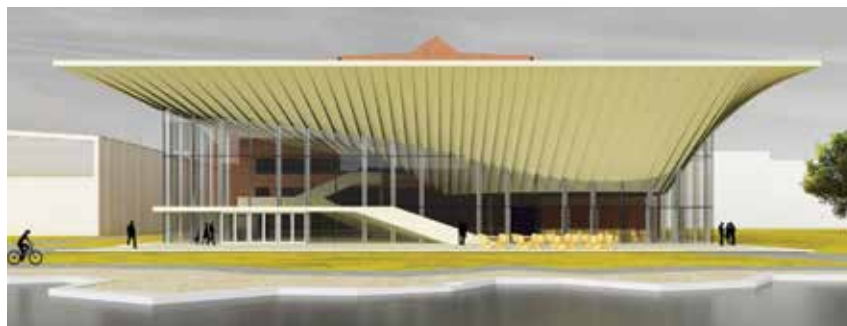
Illúzió grafikában és plakáton címmel Orosz István grafikusművész alkotásai láthatók Jekatyerinburgban 2019. január 19-től április 24-ig a Borisz Jelcin Center konferenciatermében és előcsarnokában. – *Escher nyomában* címmel Marcin Bialas lengyel művész és Orosz István grafikai munkái tekinthetők meg 2019. március 24-től április 7-ig Antwerpenben az Epreuve d'Artiste Graphic Art Galleryben.

Két amerikai repülőgép roncsaival gazdagodott a Szolnoki Repülőmúzeum, a RepTár. (Indóház u. 6.) Augusztusban egy B–24 Liberatort, majd októberben egy B–17-et találtak a Dunában. Magyarország területén több mint háromezer repülőgép zuhant le a második világháború idején, közülük ezt a kettőt a folyó szokatlanul alacsony vízállása miatt lehetett felfedezni.

Szabálytalan rend – Munkák 2016–2018 – Schmal Károly képzőművész akadémiai székfoglaló kiállítása látható 2019. január 24-től március 24-ig a Budapest Galériában. (III. ker., Lajos utca 158.)

A Németh János '85 jubileumi tárlat a Keresztury Dezső Városi Művelődési Központ Hangverseny- és Kiállítótermében 2019. március 14-én nyílik, melyen a keramikusművész eddig ki nem állított munkái és rajzok, vázlatok, fotók is láthatók majd. A tárlat április 4-ig várja az érdeklődőket. (Zalaegerszeg, Ady Endre u. 14.)

A Nemzeti Táncszínház új épületét a Millenáris Parkban 2019. február 15-én adták át. A létesítményt Zoboki Gábor építész és irodája, a ZDA tervezte. (Budapest II. ker., Kis Rókus u. 16–20.) Az ünnepélyes esemény egyben a Budapest Táncfesztivál kezdetét is jelzi. A képen a Nemzeti Táncszínház új épületének látványterve.

Fotó: PestBuda

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

2019/1

FŐSZERKESZTŐ:

Simonffy Szilvia – művészettörténész

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Dávid Katalin – művészettörténész

Dvorszky Hedvig – művészettörténész

Ernyey Gyula – designer, szaktörténész

Fekete György – belsőépítész, iparművész

Feledy Balázs – művészetkritikus

Mascher Róbert – designer

Mezei Gábor – belsőépítész

Ritoók Pál – művészettörténész

Scherer József – designer

Schrammel Imre – keramikus és porcelántervező

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Antal Mariann

SZERKESZTŐK:

Szabó Emma Zsófia – művészettörténész

Veress Kinga – művészettörténész

Wehner Viola – művészettörténész

HÍRSZERKESZTŐ:

Nagy Franciska

FORDÍTÓ:

Pokoly Judit

FELELŐS KIADÓ:

**Nemzeti Művészeti
és Kulturális Kapcsolatok Alapítványa**

GAZDASÁGI VEZETŐ:

Anda Judit

Telefon: +36 20 299 0767

LAPALAPÍTÓK:

Fekete György

N. Dvorszky Hedvig

Schrammel Imre

SZERKESZTŐSÉG:

1034 Budapest, Kecské utca 25.

Telefon/fax/üzenetrögzítő: (+36 1) 400 7897

Szerkesztőségi asszisztens: **Meszleny Anna**

Fogadóóra: szerdán, előzetes egyeztetéssel

E-mail-cím: magyariparmuveszet@gmail.com

Honlap: www.magyar-iparmuveszet.hu

E szám lapzártája: 2019. február 15.

Arculatterv: **Scherer József**

Grafikai tervezés: **Nagy Norbert**

Nyomás: **Pharma-Press Kft.**

A folyóiratban közölt szövegek és fotók szerzői jogvédelem alatt állnak. Utánnyomásuk, fénymásolóval való sokszorosításuk csak a kiadó előzetes hozzájárulásával engedélyezett.

ISSN 1217- 839X

Évente nyolcszor megjelenő folyóirat

Új folyam 26. – 2019/1 (március)

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET AZ ALÁBBI MŰZEUMOKBAN, GALÉRIÁKBAN ÉS KÖNYVESBOLTOKBAN KAPHATÓ

Corvina Könyvesbolt (7621 Pécs, Széchenyi tér 8.)

Éghajlat Könyves Kávézó (1117 Budapest, Karinthy Frigyes út 9.)

FUGA Budapesti Építészeti Központ (1052 Budapest, Petőfi Sándor utca 5.)

Írók Boltja (1061 Budapest, Andrássy út 45.)

Múcsarnok (1146 Budapest, Dózsa György út 37.)

Palmetta Design és Textilművészeti Galéria

(1111 Budapest, Bartók Béla út 30.)

Tündérkert Galéria és Közösségi Tér (1036 Budapest, Bécsi út 53–55.)

KÜLFÖLDÖN TERJESZTI:

Baththyány Kultur-Press Kft.

H–1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

Tel.: (+36 1) 489 0120, (+36 1) 212 5303

A folyóirat korábbi példányai a szerkesztőségben megvásárolhatók.

Egy példány ára: 1390 forint.

Előfizetési díja egy évre: 10 000 forint.

A lap előfizethető a Nemzeti Művészeti és Kulturális Kapcsolatok

Alapítványa 10402166-21629389-00000000 számlaszámán

vagy a szerkesztőségtől kért postautalványon.

E számunk megjelenését

a Nemzeti Kulturális Alap Iparművészet Kollégiuma,

a Magyar Művészeti Akadémia

és a „Budapest Bank Budapestért” Alapítvány

támogatta.

MAGYAR

ÖRÖKSÉG

ANIMÁCIÓ | BELSŐÉPÍTÉSZET | BŐRMŰVESSÉG | DIGITÁLIS MŰVÉSZETEK

DIVATTERVEZÉS | IPARI FORMATTERVEZÉS

KÁRPITMŰVÉSZET | KERÁMIA- ÉS PORCELÁNműVÉSZET | KÖRNYEZETTERVEZÉS

LÁTVÁNYTERVEZÉS | ÖTVÖSSÉG ÉS FÉMMŰVESSÉG | TERVEZŐGRAFIKA

TEXTILMŰVÉSZET | ÜVEGMŰVÉSZET

A mi szecessziónk című kiállítás, részlet a francia teremből | Ráth György-villa, Budapest, 2018–
'Art Nouveau – A Hungarian Perspective'. Exhibition, detail of the French room
Fotó: Kovács Dávid / Iparművészeti Múzeum, Budapest

